

Stjørdal kommune

**Notat til kommunestyrets
strategidebatt om
økonomiplan 2021-2024
og budsjett 2021**

12.06.20

Tore Rømo,
Kommunedirektør

Innhold

1. INNLEDNING	4
2. FAKTADEL	5
2.1 Kommuneplanens hovedmål.....	5
2.2 Økonomiplan 2020-2023 og føringer for ny økonomiplan	5
2.3 Befolkningsutvikling	6
2.4 Boligbygging	7
2.5 Økonomisk statusbeskrivelse	8
2.5.1 Regnskap 2019	8
2.5.2 Økonomistatus pr. 30.4.20 – prognose 2020 før saldering	8
2.6 Folkehelse.....	9
2.7 Vi2030	10
2.8 Byvekstavtalen.....	10
2.9 Heltidskultur og nærvær	11
2.10 Pandemi – Covid-19	11
3. ØKONOMISK HANDLINGSROM 2021-2024.....	13
3.1 Kommuneøkonomien	13
3.1.1 Innledning	13
3.1.2 Revidert nasjonalbudsjett og kommuneproposisjon 2021	13
3.1.3 Integreringsfeltet	15
3.1.4 Utvikling overforbruk - rammestyring	16
3.1.5 Disposisjonsfond	17
3.1.6 Egenkapital investeringer	17
3.1.7 Utbytte fra NTE	17
3.2 Inntektgrunnlag.....	18
3.2.1 Innledning	18
3.2.2 Frie inntekter, revidert nasjonalbudsjett og kom.prop 2021.....	18
3.2.3 Generelle statstilskudd.....	19
3.2.4 Finansinntekter	20
3.2.5 Egenbetaling	20
3.2.6 Andre inntekter.....	20
3.3 Kostnader driftsbudsjett	21
3.3.1 Innledning	21
3.3.2 Lønns- og prisutvikling.....	21
3.3.3 Pensjonskostnader	21
3.3.4 Lønnsreserven.....	21
3.3.5 Kapitalutgifter	22
3.4 Investeringer.....	22
3.4.1 Innledning	22
3.4.2 Forslag investeringsplan 2021-2024.	23
3.4.3 Nye låneopptak i perioden 2021-2024 basert på økonomiplan i balanse	27
3.5 Kapitalutgifter	27
3.5.1 Grunnlag kapitalutgifter.	27
3.5.2 Renter og avdrag i planperioden inkl. rentekostnader nye låneopptak.	27
3.6 Lånegjeld	28
3.6.1 Lånegjeldens utvikling 2019 -2024 fordelt på låneformål	28
3.7 Balanse og handlingsrom	28

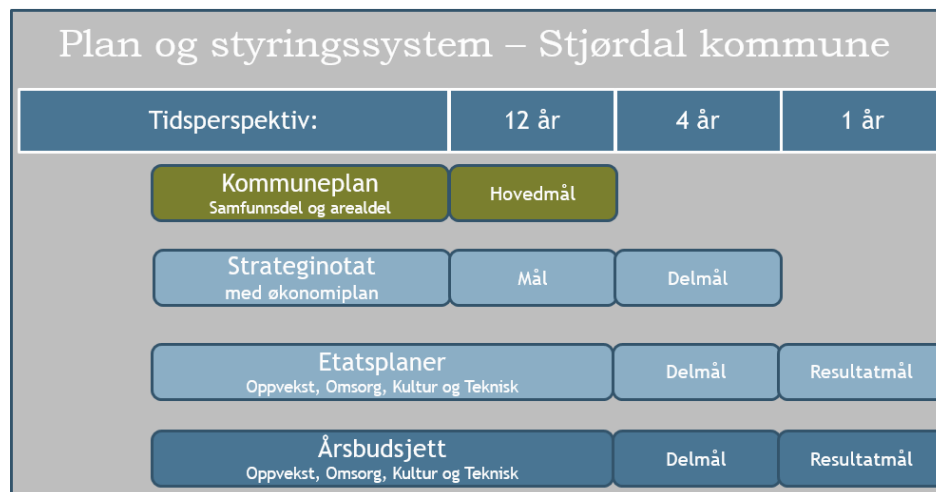
3.7.1 Hovedoversikt økonomiplan.....	28
4 Klima og miljø, handlingsplan 2021-2024.....	32
4.1 Status klima og miljø.....	32
4.1.1 Klimagassutslipp.....	32
4.1.2 Klimaendringer.....	33
4.1.3 Biologisk mangfold.....	33
4.2 Føringer.....	33
4.3 Kommunens rolle og virkemiddel.....	34
4.4 Forslag til fokusområder, strategier og tiltak.....	34
4.4.1 Planleggingsprosesser.....	35
4.4.2 Areal og transport.....	35
4.4.3 Klimatilpasning og beredskap.....	35
4.4.4 Natur og miljø.....	36
4.4.5 Teknologi, innkjøp og grønn næringsutvikling.....	36
4.4.6 Bygg, anlegg og energi.....	36
4.4.7 Mat og landbruk.....	36
4.5 Forslag til ramme for klima- og miljøbudsjett.....	37
5 Handlingsdel per etat.....	38
5.1 Kommunedirektør, økonomi og HR/innovasjon.....	38
5.1.1 Økonomi.....	38
5.2 Oppvekst.....	40
5.2.1 Rammebetingelser 2021-2024.....	40
5.2.2 Utfordringer og muligheter.....	40
5.2.3 Fokusområder og tiltak.....	43
5.2.4 Økonomi.....	46
5.3 Omsorg.....	48
5.3.1 Rammebetingelser 2021-2024.....	48
5.3.2 Utfordringer og muligheter.....	49
5.3.3 Fokusområder og tiltak.....	52
5.3.4 Økonomi.....	54
5.4 Teknisk.....	57
5.4.1 Rammebetingelser 2021-2024.....	57
5.4.2 Utfordringer og muligheter.....	57
5.4.3 Fokusområder og tiltak.....	59
5.4.4 Økonomi.....	62
5.5 Etat kultur.....	63
5.5.1 Rammebetingelser.....	63
5.5.2 Utfordringer og muligheter.....	63
5.5.3 Fokusområder og tiltak.....	65
5.5.4 Økonomi.....	67
5.6 Øvrige rammeområder, økonomi.....	68

1. INNLEDNING

Kommunedirektøren legger fram et notat som grunnlag for kommunestyrets strategidebatt for økonomiplanperioden 2021-2024. Notatet har tatt utgangspunkt i følgende dokument:

- * kommuneplanens samfunns- og arealdel
- * økonomiplan 2020-2023 og budsjett 2020
- * økonomistatus pr.30.04.20
- * revidert nasjonalbudsjett 2020 og kommuneproposisjonen for 2021

Kommunestyrets strategidebatt, de opplistede dokumenter, økonomiseminarene samt de politiske signal og føringer gitt i vedtak er rådmannens grunnlag for å starte arbeidet med endelig budsjettforslag for 2021 og økonomiplan 2021 - 2024. Normalt vil ikke statsbudsjettet som kommer i oktober gi store innvirkninger på dette arbeidet da slike forhold er signalisert på forhånd gjennom blant annet kommuneproposisjonen i mai.

Strateginotatet svarer ut både kommunelovens krav til handlingsdel som skal angi hvordan kommuneplan skal følges opp de fire påfølgende år, og plan- og bygningslovens krav om handlingsdel som skal angi tiltak i 4 års perspektiv.

Flere år med effektiviseringstiltak og oppbygging av fondsreserver har gitt stadig trangere driftsrammer for enhetene i kommunen. Denne situasjonen kombinert med økende folketall, mangel på egne inntekter, og en desentralisert og dyr struktur har medført manglende robusthet i budsjettene. Enhetene har blitt svært sårbare for små svingninger, og små endringer som kommer i løpet av året. Dette kommer også frem av økonomirapporten for april 2020. På grunn av denne situasjonen har utgangspunktet for arbeidet med strategidokumentet for perioden 2021-2024 vært å sikre at ingen enheter er underbudsjettet, at driftsrammene står i forhold til de oppgavene som skal løses, og å bedre robustheten i budsjettene. Omstillingsbehovet er beregnet til ca 30 mill.kroner, og det blir avgjørende å redusere aktivitetsnivået slik at det blir bedre samsvar mellom oppgaver og tilgjengelig økonomi. For å få til dette er det utarbeidet en bred og omfattende tiltakspakke, hvor gjennomføring av tiltakene er tenkt å skulle gi bedre robusthet i budsjettene. Dette vil sette enhetene bedre i stand til å håndtere mindre svingninger og endringer i forutsetningene i forhold til det som lå til grunn på vedtakstidspunktet for budsjettet

2. FAKTADEL

2.1 Kommuneplanens hovedmål

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede styringsdokument. Her fastsettes de langsiktige målene og strategiene for Stjørdal kommune. Samfunnsdelen gir retning for kommunens arbeid.

Kommuneplanens samfunnsdel tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for Stjørdal kommune, og utgjør grunnlaget for etatenes planer og virksomhet i kommunen.

2.2 Økonomiplan 2020-2023 og føringer for ny økonomiplan

Kommunestyret vedtok i sak 110/19 Økonomiplan 2020 -2023 og budsjett 2020. Endelig driftsrammer for budsjett 2020 ble vedtatt i k-sak 4/20. Vedtatt økonomiplan med utgifts- og inntektsnivå på drift samt investeringer er lagt til grunn for rullering av økonomiplanen. Driftsnivået slik det er vedtatt for årene 2020 til 2023 er grunnlaget for de årlige rammene i kommende økonomiplan. Rådmannen har foretatt en revidering av planen basert på oppdatert kunnskap, nye planer og politiske vedtak. Det er gjort en revidering av inntektssiden med utgangspunkt i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021.

Følgende ble vedtatt som hovedmål for budsjett og økonomiplan 2020-2023:

1. Ta hele kommunen i bruk, gjennom målrettet arbeid og tiltak som bidrar til vekst og tilflytting i alle dets lokalsamfunn.
2. Bygge en by i sentrum, gjennom fortetting, forsert og effektivt planarbeid, samt en utviklingsorientert holdning ovenfor næringslivet.
3. Ha orden i økonomien gjennom overholdelse av tildelte budsjetttrammer, uten innføring av eiendomsskatt, og levere gode tjenester innenfor disse.
4. Stjørdal skal være en foregangskommune innen klima- og miljøtiltak.

Det vises til lederavtalen med kommunedirektøren for en ytterligere spesifisering og konkretisering av kritiske suksessfaktorer og måleindikatorer knyttet til disse målsettingene. Det forutsettes at budsjett- og økonomiplandokumentet gis en form som svarer opp disse, samt de særlig prioriterte målene for inneværende arbeidsår. Det vises også til tidligere vedtak om at alle etater skal synliggjøre klimatiltak.

Verbalforslag for økonomiplan 2020-2023 som gir føringer for ny økonomiplan:

“Rådmannen bes utrede et interkommunalt samarbeid i Værnesregionen innenfor det forebyggende barne- og ungdomsarbeidet innen neste budsjett- og økonomiplanbehandling. En forutsetning her er at man oppnår både kvalitets- og kostnadsmessige positive effekter.”

“Rådmannen bes utrede en ordning hvor mindreforbruk på enhetsnivå kan overføres neste budsjettår. En modell som vurderes er hvor en slik overføring forutsettes av et mindreforbruk for etatene samlet, samt samlet for enhetene innenfor egen etat, og hvor overføringen blir avkortet mht. størrelsen på de to forutgående, slik at man samlet kommer ut i balanse.”

Kommunedirektøren har foreløpig ikke kunne gjort noen grundig vurdering av forslaget. Imidlertid synes forslaget å være noe utfordrende gitt de økonomiske utfordringer kommunen står overfor. Fokuset i 2020 har vært å redusere rammer og ikke tildele økte rammer. Slik var situasjonen også i 2019. Det er viktig at det skapes en felles forståelse av at vi har en felles økonomi. Hvis vi har innført dette for 2020 har det ikke vært mulig å budsjettere et netto driftsresultat i tråd med at resultatmålet. Det er ikke mulig å overføre beløp uten at dette får resultateffekt. Altså ville en overføring av underforbruk i 2019 gitt økte rammer og enda dårligere resultat i 2020.

2.3 Befolkningsutvikling

Tabellen viser registrert folketall i Stjørdal fordelt på aldersintervall for perioden fra 1.januar 2020 og som prognose for årene 2021 og utover. Prognosen er utarbeidet basert på tallgrunnlag fra Trondheim kommune for Trondheimsregionen, faktiske befolkningstall, sammensetning fra folkeregistret 1.januar 2020 og fra siste befolkningsframskriving SSB.

Tall pr. 1. januar

Aldersgruppe	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
0 år	221	259	264	268	271	275	278	282	285	289	292
1-5 år	1349	1 368	1 364	1 377	1 386	1 428	1 455	1 476	1 495	1 512	1 530
6-12 år	2230	2 181	2 181	2 141	2 136	2 092	2 085	2 084	2 097	2 103	2 121
13-15 år	932	984	995	1 017	1 002	1 014	988	981	960	965	957
16-19 år	1314	1 261	1 253	1 284	1 315	1 328	1 357	1 359	1 363	1 354	1 337
20-44 år	7262	7 194	7 238	7 236	7 269	7 308	7 349	7 391	7 412	7 455	7 506
45-66 år	6898	6 910	6 931	6 967	6 996	7 020	7 062	7 111	7 185	7 237	7 270
67-79 år	2917	2 969	3 019	3 068	3 117	3 159	3 157	3 163	3 181	3 175	3 204
80-89 år	839	880	931	985	1 024	1 097	1 193	1 274	1 328	1 408	1 473
90 år+	184	189	188	197	210	210	211	217	234	243	253
Sum	24146	24 195	24 365	24 540	24 726	24 931	25 135	25 337	25 538	25 740	25 943

Prognosen viser samme vekst som ble lagt til grunn i fjorårets strateginotat. Imidlertid er det gledelig å se at vi igjen kan se en vekst i antall fødsler nå i første kvartal. Vi har vi flere år måttet nedjustere antall 0-åringer. Anslagene har vært for høye. I sum forutsettes det fortsatt vekst på 175 - 200 innbyggere hvert år, til tross for lavere fødselstall og lavere forventninger om netto innflytting. På lengre sikt (2030) er det en økning i befolkningen i alle årsklasser unntatt barneskoleelever.

Antallet eldre antas å øke i hele perioden. Prosentveksten er størst i antall 80-89-åringer (22 % til 2024 og 76 % til 2030) og etter hvert i antall 90-åringer (14 % til 2023 og 38 % til 2030).

2.4 Boligbygging

Kommuneplanens prognoser

Det er i gjeldende samfunnsdel satt klare mål med hensyn til utnytting av dagens infrastruktur, jordvern, trafikkssikkerhet og reduksjon av klimagassutslipp. Strategiene i interkommunal arealplan for Trondheimsregionen med hensyn til konkurransekraft, balansert utvikling og bærekraft følges opp. Boligproduksjonen vil naturlig variere fra år til år og henger sammen med befolkningsutviklingen. Med betydelig redusert folketallsvekst som følge av både reduserte fødselstall og redusert innenlands flytting og innvandring, vil også boligbehovet være betydelig mindre. Stjørdal vil med bakgrunn i faktorer nevnt ovenfor og prognoser fra SSB få en lavere vekst enn tidligere år, faktisk vekst i 2019 var 117 personer. Veksten i første kvartal 2020 (foreløpige, uoffisielle tall) viser en vekst med 49 personer.

Faktisk boligbygging i siste 10-års periode

Gjennom bruk av prognoseverktøyet KOMPAS i Trondheimsregionsamarbeidet har vi fått tilgang til langt bedre statistikk og prognoser. Statistikken nedenfor som baseres på SSB tall og GAB (kommunens eiendomsregister) viser boliger tatt i bruk i den enkelte plansoner/skolekretser i kommunen.

Når tallene i de to tabellene ikke er helt overensstemmende har det sin bakgrunn i ulike kilder og begrep, den første er hentet fra Matrikkeldata og viser boliger tatt i bruk, den siste er fra SSB og viser hhv fullførte og igangsatte boliger.

Sone	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Skatval	9	10	4	1	4	3	17	2	14
Kvislabakken	5	6		1	39	5	3	4	
Halsen	47	112	74	43	68	138	112	24	
Haraldreina	4	2	13	10	1	6	7	13	
Lånke	35	29	10	15	18	16	11	9	7
Elvran	1	4	2	0	0	3	3	0	
Hegra	7	4	15	1	5	1	6	22	8
Skjelstadmark	2	2	2	8	4	3	0	1	
Forradal	0	2	3	1	1	0	0	1	
Flora	0	0	0	0	0	1	1	1	
Fosslia	6	29	42	85	40	47	18	31	
Stjørdal by									66
	116	200	165	165	180	223	178	108	95

For 2019 har vi ikke boligtall på sone, men på kommunedeler. Stjørdal by inkluderer Halsen, Kvislabakken, Haraldreina og Fosslia.

Kilde: Trondheimsregionen, grunnlagsmateriale boligfeltbasen mai 2018 og 2019. (Tall for 2018 er hentet ut av kart)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Igangsatte boliger	124	225	216	233	222	175	84	86	166
Fullførte boliger	103	186	168	167	179	193	194	97	108

Kilde SSB: tabell 05940: Boligbygg, etter region, statistikkvariabel og år

I perioden 2004-2008 hadde Stjørdal en høy byggeaktivitet både i forhold til tidligere perioder i Stjørdal, men også i forhold til øvrige kommuner i Trondheimsregionen. Igangsatte boliger i 2009 – 2018 har en betydelig reduksjon i forhold til foregående periode, spesielt gjelder det de to siste årene.

Det er en betydelig endring i boligpreferanser med overgang fra enebolig til mer konsentrert og sentralt beliggende bebyggelse. Det bygges nå langt flere leiligheter enn tidligere, dette påvirker i stor grad behovet og etterspørselen etter eneboligtomter. All befolkningsøkning i kommunen de siste årene har skjedd i det som benevnes tettsteder, dette innbefatter i Stjørdal; Hegra, Skatval, Stjørdalshalsen, Hell, Kvithammer og Prestmoen med til sammen 16648 innbyggere pr 01.01.2018

2.5 Økonomisk statusbeskrivelse

2.5.1 Regnskap 2019

Stjørdal kommunes driftsinntekter endte opp med en samlet inntekt på 2 071 mill. En økning på 93 mill. sammenlignet med 2018. Driftsutgiftene endte opp med 1 970 mill., noe som tilsvarer en økning på 71,7 mill. i forhold til 2018. Altså steg inntektssiden eksklusive finans med 21 mill. mer enn kostnadssiden. Dette kan i hovedtrekk forklares med at det i 2018 ble ført ekstra kostnader knyttet til nytt regnskapsprinsipp for variabel lønn (anordningsprinsippet) og utbytte fra NTE AS (nytt fra 2019). Som i 2018 ble det høy skatteinngang og overskudd knyttet til statlig finansiering av omsorgstjenester. Ellers ga et godt resultat på finansområdet et langt bedre resultat enn det som var budsjettet.

	Regnskap 2019	Rev. Budsj. 2019	Regnskap 2018	Regnskap 2017
Sum driftsinntekter	2 071 107	1 962 761	1 977 953	1 936 157
Sum driftsutgifter	1 969 854	1 901 181	1 898 111	1 825 824
Brutto driftsresultat	101 253	61 580	79 842	110 333
Brutto driftsresultat i %	4,9 %	3,1 %	4,0 %	5,7 %
Resultat finans (renter/avdrag)	-108 255	-113 056	-119 716	-121 583
Resultat finans i %	5,2 %	5,8 %	6,0 %	6,3 %
Motpost avskrivninger	111 576	101 136	101 136	93 523
Netto driftsresultat	104 573	49 660	61 262	82 273
Netto driftsresultat i %	5,0 %	2,5 %	3,1 %	4,3 %
Netto bruk av avsetninger	-63 834	-49 660	-29 544	-59 742
Regnskapsm. mer/mindreforbruk	40 738	0	31 718	22 532

2.5.2 Økonomistatus pr. 30.4.20 – prognose 2020 før saldering

Det ordinære driftsregnskapet for Stjørdal kommune viser etter 4 måneder et negativt avvik på 13,4 mill. Korrigert for SIO-inntektene er avviket på negativt 25,4 mill. (12 mill. dårligere). Hvorav nettoeffekten av Korona (inklusive krisepakker fra regjering og økte kostnader) er beregnet til negativt 3,7 mill.

Årsprognosen gir henholdsvis et negativt avvik på 30,7 mill. og 59,7 mill. avhengig om en hensyntar SIO-midlene eller ikke. Av dette utgjør Korona 9,4 mill.

Avvik i forhold til budsjetterte driftsrammer (tall i tusen kr):

Økonomirapportering pr rammeområde		Avvik pr 30.04.20	Hvorav Korona	Prognose (28.05)	Hvorav Korona
1	Kommunedirektør/Økonomi/HR og Innovasjon	-400		1 000	-150
2	Oppvekst	-4 516	-1 554	-15 000	-2 000
3	Omsorg	-11 517	-6 935	-27 500	-17 500
4	Teknisk drift	-1 196	-1 196	-	-2 700
5	Kirker og øvrige ansvarsomr.			-	
6	Politiske organ etc.			300	
7	Kultur	-2 500	-2 400	-7 200	-6 000
9	Finans	6 706	8 401	17 700	18 800
SUM		-13 424	-3 685	-30 700	-9 400
<i>Effekt SIO _ skygge</i>		<i>-12 000</i>		<i>-29 000</i>	
<i>Stjørdal uten SIO (skyggeregnskap)</i>		<i>-25 424</i>		<i>-59 700</i>	

Et negativt budsjettavvik på 30,7 mill. vil gi et positivt netto driftsresultat på 52,6 mill. I og med at mye av dette må settes av til bundne fond (omsorgsformål og utbytter) samtidig som 19 mill. er forutsatt som egenkapital til investeringer, vil disposisjonsfondet bli redusert med 16,8 mill.

<i>Tall i tusen kr</i>	Prognose (28.05)
Budsjettert netto driftsresultat: A	83 269
Budsjettavvik (prognose): B	-30 700
Prognose netto driftsresultat: A + B	52 569
Budsjettert netto overføring disposisjonsfond: D	13 911
Prognose overføring til disp.fond: B + D	-16 789

Effekten av Korona slo inn i regnskapet i april. Pr 28.mai er det 13,1 mill. som er ført på prosjektnummeret som er opprettet for føring av kostnader til Korona.

2.6 Folkehelse

Folkehelseperspektiv i all planlegging og tjeneste er et lovkrav i Folkehelseloven. Ved tverrsektorielt og strategisk arbeid har folkehelsekoordinatoren og de andre i Samfunnsmedisinsk enhet gjort folkehelseperspektivet tydeligere definert og ivaretatt som et satsningsområde. Det foregår nå et systematisk folkehelsearbeid i alle kommunene, og vi har et bredt kunnskapsgrunnlag om folkehelsen i alle kommunene.

I saksutredninger og politiske prosesser skal folkehelseperspektivet være vurdert samfunnsmedisinsk, ut fra gjeldende kunnskapsgrunnlag. Dette sikres i liten grad på overordnet nivå i kommunen. Hver sektor har fagnormer, lovkrav og behov for bærekraft knyttet til sine kjerneoppgaver. For å vise bærekraft også i folkehelseperspektivet, må det

etterspørres hos hver sektor og etat direkte i styringssystemet. Dette er ikke et løsrevet fagfelt, men skal være integrert i tjenestene i alle sektorer.

Oversikt omfatter etter forskriften opplysninger om og vurderinger av påvirkning av folkehelsen i temaene:

- befolkningssammensetning
- oppvekst- og levekårsforhold
- fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø
- skader og ulykker
- helserelatert atferd
- helsetilstand

Pandemien med Covid-19 har blitt en stor folkehelseutfordring i alle landets kommuner. Innsatsen for å holde stand mot smitten, har medført store endringer og utgifter for alle sektorer. Tverretattlig samarbeid har vært vesentlig for å løse utfordringer på kort sikt. Langtidstiltak og langtidsvirkninger vil også kreve økt samarbeid framover. Og det har stor betydning for budsjettet både i 2020 og 2021, og sannsynligvis lenger.

2.7 Vi2030

Over tid har Stjørdal kommune som organisasjon utviklet seg på bakgrunn av mer spesialiserte oppgaver og innbyggervest, uten at organisasjonsutviklingen har foregått helhetlig. Vi2030 er et overordnet prosjekt som har til hensikt å sørge for en fremtidsrettet og helhetlig organisering av tjenestene i kommunen. Vi2030 skal gjennomføre flere prosjekter og prosesser i hele kommunen. Vi2030 handler om at innbyggerne skal oppleve at tjenestene er enkle å forstå, tilgjengelige og sømløse. Økonomisituasjonen vi står overfor påvirker Vi2030 i stor grad. Det blir derfor sentralt å legge frem en gevinstvurderingsplan som innehar et betydelig økonomisk perspektiv for resultatene av Vi2030.

2.8 Byvekstavtalen

Stjørdal kommune sluttet seg til byvekstavtale 2019-2029 i fjor. I år har man gitt tilslutning til en tilleggsavtale med bakgrunn i bompengeforlik på Stortinget høsten 2019. I avtalen er det et mål om at veksten i persontransporten i storbyområdene skal tas med kollektivtransport, sykling og gange (nullvekstmålet). Tilrettelegging av tiltak som stimulerer til å bruke sykkel og kollektivløsninger vil gi effekt på persontransporten. Kommunene Melhus, Malvik og Stjørdal kan i avtaleperioden til sammen få tildelt inntil 729 millioner kroner til tiltak for sykkel og gange, samt 77 millioner kroner til knutepunktutvikling gitt de økonomiske rammer og forutsetninger som ligger til grunn ved inngåelse av avtalen. Tilleggsavtalen, hvis den blir endelig godkjent, åpner for bruk av miljøpakkepenger mer fleksibelt og muligheter for reduserte priser på kollektivtransport. Stjørdal kommune er fortsatt fersk deltaker i miljøpakken og arbeidsformen i miljøpakken er under utvikling. Det kan være behov for å rendyrke noen ressurser til dette arbeidet.

2.9 Heltidskultur og nærvær

Utfordringer og muligheter

I Stjørdal kommune er sykefraværet høyt (8,8 % i 2019) og andelen heltidsstillinger lav (siste oppdaterte tall er per 31.12.2018: 47,8 %). Forskning viser at deltid og sykefravær er gjensidig avhengige utfordringer.

Ei arbeidsgruppe bestående av politiske representanter, representanter for arbeidstakerne, tillitmannapparat og vernetjenesten har utviklet Handlingsplan for heltidskultur i Stjørdal kommune 2020-2023, og lagt en aktivitetsplan for forankring og oppfølging. For å lykkes er vi avhengig av medvirkning og forankring der hvor arbeidet utføres, ute i enhetene og avdelingene i kommunen. Motivasjonen og eierskap må skapes der, mens toppledelsen må gi arbeidet prioritet og etterspørre resultater. Dersom dette lykkes vil det gi langsiktige driftsgevinster.

Arbeidet med inkluderende arbeidsliv integrerer nærværarbeid, heltidskultur og innsats for at flest mulig skal stå i arbeid. Dette arbeidet er nå oppgaver i linjeorganisasjonen hvor dedikerte ressurser i HR og innovasjonsenheten leder arbeidet. Jobben gjøres gjennom tett partssamarbeid og i samarbeid med andre aktører, til eksempel NAV Arbeidslivssenter. Kommunen vil også delta i KS sitt regionale samarbeid for heltidskultur, og samarbeide med forskningsmiljøene.

Fokusområder og konkrete tiltak

Tiltak som igangsettes bør være behovsprøvde og forskningsbaserte. Handlingsplaner for heltid og inkluderende arbeidsliv følges opp av HR og innovasjonsenheten sammen med en intern faggruppe som ser heltid, nærvær og inkludering i en helhet.

For å adressere utfordringene ønsker kommunedirektøren å styrke organisasjons- og lederutvikling i kommunen, samt å styrke det lokale arbeidsmiljøarbeidet i enheter og avdelinger gjennom:

- Lederutvikling gjennom verktøy for ledelse og faste ledersamlinger satt i system
- Kompetanseheving om inkluderende arbeidsliv for alle medarbeidere
- Utprøving av nye turnusmodeller

Gjennom tiltakene vil kommunen jobbe både med kulturendringer og nyskaping på de mer tekniske delene som turnus, arbeidstidsordninger og ressursutnyttelse. Dette vil kreve bred medvirkning, godt partssamarbeid, grundig forankringsarbeid og tett oppfølging.

2.10 Pandemi – Covid-19

Pandemien med Covid-19 har blitt en stor folkehelseutfordring, i alle landets kommuner. Vi har foreløpig hatt svært beskjeden forekomst av smitte i vår kommune, og hele Norge har lyktes med å holde tilbake pandemibølgen gjennom drastiske tiltak. Kommunen er likevel i en langtrukken beredskapssituasjon som involverer vesentlig merarbeid og endringer i drift. Alle har våren 2020 blitt møtt med økte krav til håndhygiene, spisset krav til renhold, forbud mot å møtes og redusert bevegelsesfrihet i arbeid og i fritiden. Med vesentlig avstand

mellom alle mennesker, risiko for sykdomsutbrudd, ekstra hygienetiltak, mange forbud og nedstengninger har dette blitt en stor dugnad. Den samlede innsatsen for å holde stand mot smitten har medført store ekstra utgifter for alle sektorer, ikke minst i kommunen. Tverretatlig samarbeid har dessuten vært avgjørende for å løse mange utfordringer på kort sikt.

Endringer i drift og tilpasninger av tjenester har vært utført på rekordfart i alle sektorer, og det har ført til mange avvik fra planer og ordinær tjenesteproduksjon. Personell har vært satt til nye oppgaver, og økning i bemanning har vært nødvendig for å innrette oss til nødvendige smitteverntiltak. Omfanget av nødvendige tiltak er direkte påvirket av smittesituasjonen til enhver tid. Målrettede langtidstiltak og langtidsvirkninger vil kreve økt innsats i alle sektorer i lang tid framover. Og det vil ha stor betydning for budsjettet både i 2020 og 2021, og sannsynligvis lenger.

3. ØKONOMISK HANDLINGSROM 2021-2024

3.1 Kommuneøkonomien

3.1.1 Innledning

Stjørdal kommune er blant de kommuner med desidert laveste frie inntekter (skatteinntang, overføringer fra staten og eiendomsskatt) pr. innbygger korrigert for utgiftsbehovet. I en vekstkommune med lave inntekter pr. innbygger er det viktig å planlegge, prioritere og utnytte ressursene på en best mulig måte for innbyggerne. God økonomistyring og planlegging vil være fundamentet for at vekstkommunen Stjørdal skal fremstå som en god samfunnsutvikler og tjenesteprodusent fremover. En enda strammere kommuneøkonomi vil utfordre kommunen i de valg som må gjøres knyttet til hvor mye vi kan bruke på de enkelte delene av tjenesteproduksjonen.

Kommunen står foran noen investeringsutfordringer de nærmeste årene. Dette kan gi økte kapitalutgifter. Dersom rentenivået kommer opp på et normalnivå slik Norges Bank definerer det, kan Stjørdal få utfordringer. Imidlertid er det positivt at disposisjonsfondet nå i løpet av noen år er vokst til over 160 mill og at store investeringer innenfor omsorg er finansiert i forkant. Dette gir bedre robusthet i økonomien enn tilfellet var bare for noen år siden.

Den nye kommuneloven legger sterkere vekt på langsiktig økonomisk handlefrihet, der finansielle måltall er et av verktøyene. Loven lovfester en generalbestemmelse som slår fast at kommunene skal forvalte sin økonomi slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Vedtatte FINANSIELLE MÅLTALL for planperioden:

- Netto driftsresultat (korrigert) skal være minimum 1,5%
- Netto låneopptak, ekskl. selvfinansierende lån, i økonomiplanperioden skal ikke overstige 5% (pt 100 mill) av driftsinntektene
- Disposisjonsfondet ifht driftsinntektene (soliditet) skal være over 8%

Måltallene vil bli fulgt opp gjennom rapportering fremover.

3.1.2 Revidert nasjonalbudsjett og kommuneproposisjon 2021

Den 12.mai la regjeringen frem forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2020 og kommuneproposisjonen for neste år. I revidert nasjonalbudsjett er kommunenes skatteinntekter nedjustert med 5,3 milliarder sammenlignet med det som lå til grunn i vedtatt statsbudsjett. Imidlertid har KS beregnet et bortfall av 9 mrd. For Stjørdal er det lagt til grunn 22 mill. lavere skatteinntang. Samtidig ble anslaget for den kommunale kostnadsdeflatoren nedjustert fra 3,1 % til 1,4 %, noe som skyldes en betydelig nedjustering av forventet lønnsvekst.

I regjeringens forslag til statsbudsjett 2021 (kommuneproposisjon) foreslås det at kommunesektoren får en vekst på mellom 1,6 til 2 milliarder i 2021. Dette er på samme nivå som for innværende år, men lavere enn tidligere år. Dette gjenspeiler at befolkningsveksten har falt i samme tidsrom. Som grunnlag for økte inntekter fra staten legges det til grunn at kommunene får 1,8 milliarder i økte overføringer. Gitt at Stjørdal har tilnærmet lik vekst som resten av landet utgjør dette ca 8 millioner for Stjørdal. Anslag for 2021 (kommuneproposisjon), i forhold til 2020, er at realveksten i kommunesektorens samlede pensjonskostnader vil økes i størrelsesorden 700 mill. Hva dette konkret vil bety for Stjørdal vil vi avvente å kommentere til vi får endelig prognosetall fra KLP og SPK. Dette vil således innarbeides i endelig budsjett- og økonomiplan.

Kom.prop 2021(vekst fra 2020), kommuner	Kom.prop 2020	Kom.prop 2021	2021 Stjørdals andel*
Økte frie inntekter	1-2 mrd	1,6-2 mrd	7-9 mill
Demografi	1,3 mrd	1,3 mrd	5,9 mill
Pensjonskostnader, ut over lønnsvekst	-0,4 mrd	0,3 mrd	1,3 mill
Mulig handlingsrom	0,1 - 1,1 mrd	0-0,3 mrd	0-2 mill

*andel ut fra dagens inntektssystem. Ikke korrigert for relative demografiendringer.

Økte frie inntekter for Stjørdal vil i direkte grad være knyttet til endringer i demografi. En generell vekst lik landet utgjør for Stjørdal ca 6 mill. mer i statlige overføringer. Imidlertid har vi beregnet følgende økonomiske effekter av demografiendringer (se kap 2.3) for Stjørdal. Effekten for 2021 er lagt til grunn i sin helhet for de frie inntekter samme år. Økningen i perioden 2022-2024 er lagt inn med en faktor på 0,75 (gjelder kun omsorg). Faktorjusteringen er basert på at antall eldre stiger i hele landet og at staten ikke vil kunne finansiere denne veksten fullt ut basert på dagens kostnadsnivå. I denne økonomiplanen har vi gjort kapasitetsøkninger (kostnadsøkninger) i både investerings- og driftsbudsjettet knyttet til omsorg som gjelder ut over første året i planperioden og har derfor også valgt å øke fremtidig inntekter gjennom økt rammetilskudd. Tabellen under viser demografieffektene uttrykt i mill. kr (gitt full kompensasjon):

Tall i mill kr	Endring 2019-2020	2021	2022	2023	2024
Omsorg, PU*	-8,5	2,2	2,2	2,2	2,2
Omsorg	+5,0	16,2	26,6	36,7	42,9
Oppvekst, bhage	-7,7	1,4	0,1	-0,5	0,8
Oppvekst, barneskole	-0,7	-2,5	-2,7	-5,0	-5,3
Oppvekst, ungdomsskole	1,3	3,0	4,2	5,7	4,3
Flere elever i private skoler**	-0,5	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Øvrig demografivekst	2,0	1,0	2,0	3,0	4,0
SUM demografi	-9,1	18,9	29,4	39,2	46,0

*PU, psykisk utviklingshemmede. Nedgang på 13 personer i 2019. Økning med 3 til 95 personer nå som grunnlag for 2021 budsjettet.

**I tillegg til disse rene demografieffektene blir vi også trukket i overføringer i forhold til hvor mange elever som velger private skoler.

Veksten i antall eldre bekrefter betydningen av å øke kapasiteter innenfor helse og omsorg. Gjennom investeringsprosjekt som nytt helsehus og økt kapasitet på Fossliia blant annet til demente står Stjørdal godt rustet til å møte den lenge annonserte «eldrebølgen».

3.1.3 Integreringsfeltet

På grunn av nedgang i bosettingstallet i 2019 ble det foretatt gjennomgripende budsjetttilpasninger på tvers av etatsgrensene. Foruten budsjetttilpasningene er det også foretatt et viktig organisatorisk grep med sikte på å føre sammen tjenester med store samarbeidsflater på integreringsområdet. I 2020 ble Integreringsenheten opprettet, bestående av flyktningetjeneste, enslige mindreårige team og voksenopplæring. Enheten ble organisasjonsmessig plassert i Etat oppvekst, for å styrke samarbeid om gode og treffsikre tiltak for utdanning, kvalifisering og økt samfunnsdeltakelse.

Ved utgangen av 2020 forventes det at Stjørdal har bosatt 28 nye flyktninger i tillegg til fire familiegjenforente. På grunn av internasjonale reiserestriksjoner som skyldes koronakrisen er det usikkert når bosetting av 14 overføringsflyktninger og fire familiegjenforente vil skje. Hvis bosettingen skjer sent på året vil antall deltakere på introduksjonsprogrammet i 2021 bli høyere enn antatt, og dermed medføre lavere utgifter tilknyttet introduksjonsstønad i 2020. Økt antall deltakere i 2021 vil ikke føre til økt utgifter, hvis vi ser utgiftene i disse to årene i sammenheng.

I 2020 forventer bosettingskommuner en økonomisk kompensasjon for covid-19 fra staten. Det er ikke mulig å anslå hvor mye Stjørdal kan forvente, fordi vi ikke ennå vet hvordan tiltakspakken på 456 millioner skal fordeles og hvor mange flyktninger i kommunen dette gjelder.

Hvis asylankomsten ikke øker, vil antall bosatt flyktninger i Stjørdal være stabile i økonomiplanperioden (32 personer inkl. familiegjenforente). Kvoteflyktninger vil utgjøre størst bosettingsbehov i planperioden. Ettersom barnefamilier og enslige mødre er en prioritert gruppe, vil dette føre til økt antall barn og unge flyktninger og færre familiegjenforente. Dette vil i så fall føre til lavere antall elever på voksenopplæring og igjen bety lavere statlige overføringer til voksenopplæringen. I 2020 vil estimerte overføringer fra staten utgjøre 50,6 mill.kr. Hvis vi legger til grunn bosetting av 32 personer hvert år, og at det ikke bosettes enslige mindreårige, vil de totale overføringene reduseres med omtrent 19,7 mill.kr i løpet av økonomiplanperioden.

Kommunedirektøren har lagt dette til grunn for arbeidet med tilpasning av tjenestenivå. Det vil være behov for justering av etatsrammene i budsjett for 2021 til høsten etter at vi har fått anmodning om bosetting av flyktninger fra Staten.

Tabellen under viser grunnlaget for ny økonomiplan knyttet til flyktninger:

Øk.plan - forutsetninger	B-20	P-20	2021	2022	2023	2024
Bosetting (inkl. gjenforente), antall	32	32	32	32	32	32
I program, gj.sn antall	70	66	66	60	60	60
<i>(Beløp i mill.kr.)</i>						
Integreringstilskudd (år 1-5)	34,1	35,8	31	27,7	27,4	27,4
EM-flyktningetjenesten	2,3	-	-	-	-	-
EM-tilskudd	9,4	10,5	6,5	1,5	1,5	-
Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap (SVO)	4,9	4,3	3,8	3,5	3,5	3,5
SUM	50,7	50,6	41,3	32,7	32,5	30,9
Nedgang i forhold til Bud.2020			-9,4	-18,0	-18,2	-19,8

3.1.4 Utvikling overforbruk - rammestyring

Den ordinære driften har gått med underskudd de siste 5 årene. Årsakene til at kommunen som konsern i samme periode har kommet ut i balanse er økte finansinntekter, skatt og rammeoverføring samt reduserte rentekostnader.

Status driftsresultat ansvarsområder (driftsresultat i forhold til vedtatt budsjett inklusive saldering):

Beløp i mill.kr.

Ansvar	R-2016	R-2017	R-2018	R-2019	P-2020	P-20 Koronajustert
Oppvekst**	-0,6	-15,5	-15,8	-3,3	-15,0	-13,0
Omsorg***	0,0	-4,4	-3,0	+1,6	-27,5	-10,0
Teknisk drift	+0,1	-2,6	+2,3	+1,7	-0,0	+2,7
Adm. og fellesutg.*	-9,9	-1,3	+3,7	+5,7	+1,2	+1,2
Politiske organ	+0,3	+1,3	+1,0	+0,5	+0,3	+0,3
Kultur	-3,8	-1,5	-1,1	+0,2	-6,9	-0,7
Andre ansvar	-0,6	-0,2	-0,4	-0,7	0	
Avvik drift med SIO-midler	-14,5	-24,2	-13,3	+5,8	-48,0	-20,7
SIO-midler i drifta		-12,6	-17,0	-25,0	-29,0	-29,0
Avvik korrigert for SIO	-14,5	-36,8	-30,3	-19,2	-77,0	-49,7

*Inklusive alle Værnesregionenheter frem til 2017

** Barnevern og PPT er med i tallgrunnlaget fra og med 2018

*** Inkl NAV fra 2018

Som det fremgår av tabellen så var 2019 et spesielt godt år når en ser på budsjettavvik i driften. Imidlertid må en ta hensyn til at SIO-prosjektet ikke er evigvarende. Det har tidligere vært betydelige avvik som ikke kan vedvare over år. Det meste av tjenestene styres av lov og forskrifter som i neste omgang får konsekvenser for ressursbruken.

«P-2020» er prognosen for avvik i 2020. Imidlertid er mye av avvikene knyttet til korona. Siste kolonne viser avvik justert for effekter av korona.

3.1.5 Disposisjonsfond

Utvikling i disposisjonsfondet basert på regnskap, prognose 2020, salderingssak og forslag til økonomiplan 2021-2024:

Utgående balanse, tall i mill kr	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Egenkapital investeringer		19,0	0,8	21,6	26,6	24,1
Disposisjonsfond 31.12	156,7	160,8	160,0	160,0	160,0	160,0
Kommunens kraftfond (NTE)	11,4	11,9	19,6	28,6	37,6	46,6

Basert på prognosen for 2020 vil beløpet som inngår som egenkapital til investeringer i 2021 kun være 800 tusen. Imidlertid vil budsjetterte overskudd fra og med neste år inngå i sin helhet som egenkapital til investeringer. Her er det lagt til grunn at budsjettert utbytte fra NTE legges til bundet fond og ikke til disposisjonsfondet.

3.1.6 Egenkapital investeringer

Det fremgår av tidligere økonomiplaner, regnskap og kommende økonomiplan at Stjørdal kommune har minimal eller ingen egenkapital til investeringer. Dette fører til at overskudd (avsetning disposisjonsfond forrige år) og låneopptak er eneste finansiering.

3.1.7 Utbytte fra NTE

Stjørdal Kommune avsetter 80 % av utbyttemidlene fra NTE til fond (heretter kalt Stjørdal kommunes kraftfond). Stjørdal kommunes kraftfond defineres som et bundet fond. Vedtektene for fondet er å gi langsiktig avkastning av utbyttemidlene, samt eventuelt bli brukt til ny kapitaltilførsel i selskapet eller ved kjøp av aksjer i relevante regionale kraftselskap.

2,5 % av Stjørdal kommunes kraftfonds saldo 1.juli (fra og med regnskapsåret 2019) brukes til tiltak påfølgende år (fra og med budsjettåret 2020). I tillegg skal tiltaksbeløpet aldri være lavere enn året forut. Kommunedirektøren innstiller på forslag til bruk gjennom sitt endelig budsjett- og økonomiplanforslag.

20 % av utbyttemidlene fra NTE settes av til et øremerket fond (heretter kalt Tiltaksfond NTE). Vedtektene regulerer at bruk av midlene skal gå til formål som har engangskarakter, ikke pådrar kommunen varig økte driftskostnader, og som gir grunnlag for kostnadsbesparelser i den ordinære driften. Forslag til bruk av tiltaksmidlene fremmes tidligst og primært i salderingssak som fremmes i juni.

Kommunedirektøren er delegert fullmakt til å forvalte midlene i Stjørdal kommunes kraftfond ut over de begrensninger som ligger i finansreglementet. Stjørdal kommunes kraftfonds plasseringsstrategi og etiske begrensninger gjøres i tråd med statens pensjonsfond til enhver tids gjeldende regelverk. Endringen innarbeides i økonomireglementet ved første revidering. Forvaltning av tiltaksmidlene plasseres på egen bankkonto og i tråd med eksisterende finansreglement inntil bruken er vedtatt av kommunestyret.

Utbytte fra NTE skal ikke inngå i kommunens ordinære og målsatte tall for netto driftsresultat. Kommunedirektøren skal legge til grunn konservative anslag om fremtidige utbytter i sine budsjett- og økonomiplanforslag.

3.2 Inntekstgrunnlag

3.2.1 Innledning

Rammetilskudd og skatter er ført opp slik de fremkommer i kommuneproposisjonen for 2021 samt KS sine prognosemodeller. Skatt og rammetilskudd er i tillegg vurdert opp mot den reelle veksten Stjørdal har hatt i folketall de siste årene og som forventes å fortsette fremover (kapittel 2.3). Endringer i inntektsanslagene som vil følge av fremlegget til statsbudsjett (7.okt) for 2021 vil innarbeides i forslaget til økonomiplan og budsjett for Stjørdal som legges frem i slutten av oktober 2020. Større endringer er allerede innarbeidet gjennom signalene i kommuneproposisjonen slik at statsbudsjettet primært gir økte overføringer knyttet til pris- og lønnsvekst. Generelle og øremerka statstilskudd er ført opp med beløp og føringer som ligger i kommuneproposisjonen. Alle tall i dette dokumentet er knyttet opp til faste 2020-priser.

Satsene for egenbetaling og avgifter er justert opp for prisstigning og i forhold til selvkost der dette skal gjelde. Finansinntekter er beregna ut fra inntekter i 2019, inntektsutvikling i 2020 og prognosene for rentenivået fra Norges Bank for planperioden.

3.2.2 Frie inntekter, revidert nasjonalbudsjett og kom.prop 2021

Den 12. mai ble føringer for budsjettåret 2021 lagt frem av regjeringen. Modellen fra KS (se tabell under) for beregning av frie inntekter fremover viser en nedgang på nærmere 7 mill. fra 2020 til 2021. Korrigert for Korona gir det en økning på 17,5 mill. Modellen er oppdatert med demografitall pr 1.januar 2020. Imidlertid vet vi at en rekke grunnlagstall for demografien kan bli endret da det er demografitall pr 1.juli som danner grunnlag for de endelig frie inntektene i 2020. Våre forutsetninger er oppstilt i tabell i kapittel 2.3 og 3.1.2.

STJØRDAL	5035	PROGNOSE					
<i>realprismnivå 2020-for årene 2021 - 2024</i>							
1000 kr	2019	2020	2021	2022	2023	2024	
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	594 169	603 308	601 107	604 654	604 393	604 132	
Utgiftsutjevningen	49	-13 189	5 244	12 768	25 686	32 269	
Overgangsordning - INGAR	-1 280	9 856	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	
Saker særskilt ford (inkl. helsestasjon skolehelse og aravg)	4 729	8 777	6 682	4 312	4 312	4 312	
Korreksjon forsøksordninger omsorgstjenester (SIO)	-323 480	-336 841	-332 653	-332 653	-	-	
Veksttilskudd	582	-	-	-	-	-	
Ordinært skjønn	500	500	500	500	500	500	
Skjønn fra KRD - komp. bortfall veksttilskudd kommunesammen	-	-	-	-	-	-	
Koronapandemi - bevilgninger gjennom inntektssystemet	-	21 340	-	-	-	-	
RNB - utsatt overføring skatteoppkreving	-	1 985	-	-	-	-	
RNB 2020 - endringer i rammetilskudd (utenom koronapandemi)	-	1 214	-	-	-	-	
Stortinget saldering budsjett 2018 og 2019	-1 038	-	-	-	-	-	
RNB 2018 og 2019 og Nysaldering 2018	327	-	-	-	-	-	
Sum rammetilsk uten inntektsutj	274 557	296 952	279 380	288 080	633 392	639 714	
Netto inntektsutjevning	108 144	105 269	106 980	106 980	106 980	106 980	
Sum rammetilskudd	382 701	402 221	386 360	395 060	740 372	746 694	
Skatt på formue og inntekt	615 174	608 995	617 993	618 893	618 893	618 893	
Andre skatteinntekter (eiendomsskatt)	-	-	-	-	-	-	
Sum skatt og rammetilskudd (avrundet)	997 875	1 011 200	1 004 400	1 014 000	1 359 300	1 365 600	

Demografieffektene kommer som endring av raden «Utgiftsutjevningen». For årene 2022-2024 har vi lagt til grunn 75 % effekt av demografiinntektene (kun omsorg). Nedjusteringen er basert på at antall eldre stiger i hele landet og at staten ikke vil kunne finansiere denne veksten fullt ut basert på dagens kostnadsnivå.

Utgiftsutjevningen gir et bilde på om Stjørdal har forutsetninger for å drive rimeligere eller dyrere enn snittkommunen (rad 2 i tabellen over). I år ble Stjørdal trukket 13,2 mill, mens i 2019 lå Stjørdal helt på landssnittet for utgiftsutjevningen (+49 tusen). Som en følge av at Stjørdal kom uheldig ut av inntektssystemet på en rekke områder fikk vi 9.856 tusen (rad 3) knyttet til INGAR (inntektsgarantiordning). Vi antar at vi fra 2021 igjen må være med å finansiere denne ordningen (1,5 mill). Flere detaljer om utgiftsutjevningen og demografi vil bli oppstilt i kommunedirektørens endelige budsjettforslag for 2021.

Stjørdal får en betydelig økning i de frie inntektene knyttet til avvikling av SIO-prosjektet fra og med 2023 (332,7 mill).

Skatteanslaget for 2021 er basert på befolkning pr 1.januar 2020, SSBs befolkningsfremskrivning og regjeringens skatteanslag. I statsbudsjettet for 2021 vil beløpet øke da pris- og lønnsvekst legges inn.

3.2.3 Generelle statstilskudd

I forslag til økonomiplan for 2021-2024 har kommunedirektøren lagt til grunn følgende inntektsanslag sett i forhold til budsjett 2020 for de generelle statstilskuddene, se kommentar etter tabellen:

Tall i 1000 kr.

Generelle Statstilskudd	2020 Bud	2021 Bud	2022 Bud	2023 Bud	2024 Bud
Inv.komp skole & svømmehall	700	500	400	400	400
Inv.komp omsorg/sykehjem	3 400	2 700	2 450	2 300	2 200
Vertskommunetilskudd	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000
SUM	16 100	15 200	14 850	14 700	14 600
Statstilskudd EM	7 633	6 500	1 500	1 500	0
Integreringstilskudd flyktn.	35 215	31 000	27 700	27 400	27 400
Totalt	58 948	52 700	44 050	43 600	42 000

Investeringskompensasjon for omsorgsboliger og skolebygg justeres i tråd med Husbankens prognoser.

Vertskommunetilskuddet som kommunene mottar som tidligere vertskommune for mennesker med omfattende tjenestebehov er i gjeldende økonomiplanperiode holdt på samme nivå som tidligere.

De generelle statstilskuddene vedr. flyktninger ble i budsjettet for 2021 nedjustert fra 35,2 til 31 mill. Fremover fremkommer beløpene som en effekt av årets vedtak om bosetting. Se eget kapittel om integrering (3.1.3).

3.2.4 Finansinntekter

Dette omfatter bl.a. kommunens renteinntekter på overskuddslikviditet og renter på forvaltningslån (videreutlån).

Fra 2021 må det legges til grunn noe lavere renteinntekter pga noe lavere renter som gir lavere renteinntekter på videreutlån. Forventet utvikling:

Tall i mill kr	R-18	R-19	B-20	B-21	B-22	B-23	B-24
Renteinntekter	7,7	10,9	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Renter videreutlån	7,9	8,7	10,0	8,8	9,5	10,0	10,5
Aksjeutbytte	1,8	8,6	11,6	11,7	11,8	11,9	12,0
Ref. kap.kostn. Stj.hallen	1,4	1,2	1,1	1,0	1,0	0,9	0,9
Avkastning «kraftfondet»		0,7	0,5	0,8	1,2	1,6	2,0
SUM	18,8	30,1	26,2	25,3	26,5	27,4	28,4
Renteavkastning	1,5%	1,5%	1,8%	1,5%	1,5%	1,5 %	1,5 %

Det er forutsatt aksjeutbytte fra Tangen næringsbygg på 1,5 mill. i hele økonomiplanperioden. Videre er det lagt inn utbytte fra NTE fra 2020 på kr 10 mill. basert på signaler om fremtidig utbyttepolitikk og eierandel på 13,26 %. Det er lagt til grunn en forutsetning om fremtidige utbytter fra Stjørdal fjernvarme etter siste kapitalinnskudd. Det er lagt inn forsiktig anslag på 0,1 mill. i 2020 økende til 0,5 mill. i 2024.

Refusjon av kapitalkostnader fra fylkeskommunen knyttet til Stjørdalshallen føres under finanskapittelet og tilfører kommunen årlig ca. 1 mill. i perioden for å dekke låneopptak og dertil avdrags- og rentekostnader. Avtalen med fylket gjelder frem til år 2052.

3.2.5 Egenbetaling

Satsene for egenbetaling og på kommunale avgifter er justert opp i samsvar med anslag for prisvekst slik dette fremkommer i kommuneproposisjonen. For selvkostområder blir satsene justert i henhold til regelverket for selvkost. Grunnet de store investeringene som kommer på vannforsyning og avløpsanlegg i økonomiplanperioden er vann- og avløpsavgiftene økt ut over forventet prisstigning for å ivareta selvkost på området.

3.2.6 Andre inntekter

Stjørdal kommune har ingen andre egne inntekter av varig karakter som kan legges inn i driftsbudsjettet. Kommunen har noen leieinntekter. Disse er imidlertid ikke varige og bør derfor ikke tas inn som grunnlag for beregning av rammer.

3.3 Kostnader driftsbudsjett

3.3.1 Innledning

Utgiftene i vedtatt økonomiplan 2020 -2023 ligger til grunn for økonomiplan 2021-2024, med kostnadsreduksjoner og økte kostnader slik disse er vedtatt. Dette sammen med nye vedtak, endrede kapitalutgifter og nytt inntektsgrunnlag fra kommuneproposisjonen (frie inntekter) for 2021-2024 gir rammer for kommende økonomiplanperiode. Forhold ut over dette er beskrevet i kapittel 3.7.1 og kapittel 5. Her beskrives eventuelle endringer for hver enkelt etat.

3.3.2 Lønns- og prisutvikling

Ved sammenstillinger over flere år er det vanlig å eliminere den forskjellige lønns- og prisutviklingen en kan ha fra år til år ved å foreta sammenligningen i faste priser (2020 kroner). Endringer i tallene vil dermed da beskrive en aktivitets-/omfangsendring. Kommunedirektøren vil derfor som tidligere år fremstille alle tall i faste priser i sitt strateginotat for 2021- 2024. Til informasjon er fremtidige rente og avdragskostnader (nominelle verdier) omberegnet til faste priser (2020). Endring fra 2020 kroner til 2021 kroner skjer etter at statsbudsjettet legges frem. I statsbudsjettet blir kommunesektoren kompensert for pris- og lønnsvekst gjennom en kommunal deflator. Når kommunedirektøren legger frem forslag til budsjett i slutten av oktober 2020 er det med 2021 kroner.

3.3.3 Pensjonskostnader

Det har de siste årene vært en sterk vekst i pensjonspremiene som kommunene betaler inn til pensjonsordningene. Nivået må sees i sammenheng med lønnsvekst, rentenivå og behov for å styrke soliditeten i pensjonsordningene.

Kommunal- og moderniseringsdepartementets anslag for 2021 (kommuneproposisjon), i forhold til 2020, er at realveksten i kommunesektorenes samlede pensjonskostnader vil økes i størrelsesorden 300 mill. Hva dette konkret vil bety for Stjørdal vil vi avvente å kommentere til vi får endelig prognosetall fra KLP og SPK. Dette vil innarbeides i endelig budsjett- og økonomiplan.

3.3.4 Lønnsreserven

Avsetningene til fremtidige lønnsøkninger er gjort på en samlet post for hele kommunen under Finans. Posten skal både dekke selve lønnsøkningene og nødvendig pensjons- og arbeidsgiveravgift for kommunalt ansatte og politisk godtgjørelser. Kommunedirektøren har for årene 2020-2022 avsatt ca.20 mill. årlig i lønnsreserve. Dette tilsvarer det gjennomsnittlige nivået en har hatt de siste årene samtidig med at lønnsmassen økt. For 2021 er anslaget på 18 mill. basert på et moderat oppgjør og at det lave oppgjøret i 2020 vil gi lavere lønnsглиdning. Beløpet er justert for at omsorg blir kompensert lønnsvekst gjennom de statlige satsene. Fra 2023 er det lagt inn lønnsvekst også for etat omsorg.

For etatene og enhetene er det bra og forutsigbart at lønnsreserven er så stor at lønnsoppgjørene blir dekket 100 %. I alle år har imidlertid enhetene vært nødt til å dekke annen lønnsøkning av eget budsjett. Som oftest dreier det seg om ansiennitetshopp på

lønnsstigen. Også kompensasjon for utdanning som fører til endret stillingsgruppe og høyere lønn, belastes enhetenes budsjett.

3.3.5 Kapitalutgifter

Tabellen nedenfor viser kapitalutgifter i millioner kroner for regnskap 2019, revidert budsjett 2020 og forslag til økonomiplan 2021 til 2024.

	R-19	B-20	B-21	B-22	B-23	B-24
Avdrag	89,8	92,6	94,4	94,2	93,9	94,8
<i>Hvorav Kimen</i>	<i>14,9</i>	<i>15,3</i>	<i>15,6</i>	<i>16,0</i>	<i>16,3</i>	<i>16,7</i>
Renter	61,3	66,2	60,4	63,1	63,9	64,2
<i>Hvorav Kimen</i>	<i>2,3</i>	<i>2,0</i>	<i>1,6</i>	<i>1,3</i>	<i>0,9</i>	<i>0,6</i>
Renter og avdrag	151,1	158,8	154,8	157,3	157,8	159,0
Renteforutsetning (flytende)	2,21%	2,25%	1,9%	1,9%	2,0%	2,0%

Alle tall i økonomiplanperioden er i faste priser. Dette betyr at finanskostnadene er prisjustert til 2020-nivå. Tallene er basert på endelig vedtatt investeringsbudsjett, prognose 2020 og forslag til ny investeringsplan.

Som det fremgår av tabellen så er det forutsatt en jevn økning i kapitalutgiftene i hele økonomiplanperioden. Fra 2019 er det forutsatt noe høyere gjeld som følge av investeringer til vann og avløp er ferdigstilt (blant annet SARA). Låneopptak innenfor avløp og vannforsyning gir noe høyere kapitalutgiftene som dekkes over gebyrinntektene. Ut fra gjeldende regelverk for selvkostberegning kommer inntektene med 1 års etterslep i forhold til utgiftene. Økte kapitalutgifter knyttet til investeringer innen VAR- områdene vil derfor uansett ha en kapitalbelastning.

Kommunedirektøren viser til kapittel 3.5 og 3.6 for nærmere om lånegjeld, gjeldsutvikling, sammensetning av låneporteføljen, selvfinansierende/ikke selvfinansierende lån samt rentenivå som er lagt til grunn for renteberegningene.

3.4 Investeringer

3.4.1 Innledning

Kommunedirektøren legger opp til at de investeringer som ligger i vedtatt økonomiplan revurderes med hensyn til utfordringer både innen gjennomføringsmulighet og økonomi. Videre foreslås noen endringer. Dette fremkommer av kapittel 3.4.2.

3.4.2 Forslag investeringsplan 2021-2024.

Kommentarer til revidering og nye prosjekt er tatt under.

Økonomiplan 2021 - 2024	21-24	2020	2021	2022	2023	2024
Investeringsprosjekt, 1000 kr	Øk.plan	Nto INV	Nto INV	Nto INV	Nto INV	Nto INV
IKT VARIT	20 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Kirkelig fellesråd Gravlunder	1 200	300	300	300	300	300
Kirkelig fellesråd Kirker	2 000	500	500	500	500	500
SUM fellesprosjekt og annet	23 200	5 800	5 800	5 800	5 800	5 800
IKT-utstyr Oppvekst	2 400	600	600	600	600	600
Nærmiljøanlegg - spillemidler	800	200	200	200	200	200
Universell utforming	2 000	3 100	500	500	500	500
Halsen skole	175 800	500	1 000	6 500	50 000	118 300
Hegra barneskole	-1 000	75 300	-1 000	-	-	-
Hegra ungdomsskole	54 400	4 000	50 000	4 400	-	-
Uteanlegg skole og barneh.	5 000	2 500	1 500	1 500	1 000	1 000
SUM Etat Oppvekst	239 400	86 200	52 800	13 700	52 300	120 600
Tilpasning bygg/ utstyr Omsorg	2 000	500	500	500	500	500
Omsorgsboliger	9 500	2 500	-	9 500	-	-
Rehab kjøkken Halsen sykehjem	-	2 000	-	-	-	-
Hardbrukshus	10 000	-	-	-	-	10 000
Helsehus	21 500	95 600	21 500	-	-	-
Bruk av tilskuddsmidler	-21 500	-95 600	-21 500	-	-	-
Fosslia omsorgssenter	267 550	20 440	117 097	145 740	4 713	-
Bruk av tilskuddsmidler	-236 000	-	-	-236 000	-	-
IKT-utstyr, omsorg	1 600	400	400	400	400	400
SUM Etat Omsorg	54 650	25 840	117 997	-79 860	5 613	10 900
Park og Idrett	4 800	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
Handlingsplan grønt	2 000	1 000	500	500	500	500
Basishall	13 000	1 000	23 000	-10 000	-	-
Fotballhall/Flerbrukshall	10 667	1 000	-	19 000	-8 333	-
ENØK	4 000	1 500	1 000	1 000	1 000	1 000
Tråkkemaskin	2 500	-	2 500	-	-	-
Rådhuskantina - tidligere areal	-	500	-	-	-	-
Ventilasjon Rådhus	-	2 000	-	-	-	-
Ekstraord.vedl./rep. Bygg	3 200	1 300	800	800	800	800
Frigårdsvegen 95	-	4 000	-	-	-	-
Svømmehall e.o. tiltak	-	2 600	-	-	-	-
Svømmehallutredning	1 000	500	500	500	-	-
Halsenbanen utredning	-	500	-	-	-	-
Øverlands Minde hvis NM	1 000	6 400	4 000	-3 000	-	-
OBOS ligainvestering	-	2 500	-	-	-	-
Grendefelt	6 000	2 000	2 000	2 000	2 000	-
Maskinpark, utsk.plan	5 120	1 280	1 280	1 280	1 280	1 280
Kommunale veger	45 000	10 000	10 500	11 000	11 500	12 000
Veger gatelys	1 200	300	300	300	300	300
Div redn.utst., biler,samb.	16 200	400	11 950	2 450	450	1 350
Forebyggende	-	300	-	-	-	-
Klimatiltak	10 000	1 000	2 500	2 500	2 500	2 500
Byvekst	6 000	2 000	2 000	2 000	2 000	-
Ras og Erosjonssikring	4 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Maskinpark - Renhold	750	-	-	250	250	250
SUM Etat Teknisk	136 437	44 280	65 030	32 780	16 447	22 180

Økonomiplan 2021 - 2024	21-24	2020	2021	2022	2023	2024
Investeringsprosjekt, 1000 kr	Øk.plan	Nto INV	Nto INV	Nto INV	Nto INV	Nto INV
Kunst i det offentlige rom	2 500	625	625	625	625	625
Bergkunstsenter	8 900	-	-	8 100	800	-
Utvikle kommunal pris	-	150	-	-	-	-
Stjørdal museum - tak	-	1 700	-	-	-	-
Diverse utstyr/inventar Kimen	400	100	100	100	100	100
SUM Kultur	2 900	2 575	725	725	725	725
SUM ikke-selvfinansierende	456 587	164 695	242 352	-26 855	80 885	160 205

Økonomiplan 2021 - 2024	21-24	2020	2021	2022	2023	2024
Investeringsprosjekt, 1000 kr	Øk.plan	Nto INV	Nto INV	Nto INV	Nto INV	Nto INV
Helsehus	-	11 350	-	-	-	-
Boliger Lillemoen	46 000	14 000	14 400	31 600	-	-
Boliger, jfr. boligsosial plan	42 000	10 500	10 500	10 500	10 500	10 500
Utskifting bilpark	5 000	2 000	2 000	1 000	1 000	1 000
Tomtemod. Boliger (selvk.)	16 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Næringsarealer (selvkost)	7 200	-19 375	1 800	1 800	1 800	1 800
Forebyggende avd. utstyr og bil	2 480	120	320	120	1 020	1 020
Vannverk (avg.fin)	68 000	62 000	32 000	12 000	12 000	12 000
Avløp(avg.fin)	60 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
SUM Selvfinansierende	246 680	99 595	80 020	76 020	45 320	45 320
SUM TOTALT	703 267	264 290	322 372	49 165	126 205	205 525

ENDRING I INVESTERINGER I FORHOLD TIL GJELDENDE ØKONOMIPLAN

Halsen barneskole

Viser til skoleplan for Stjørdal kommune K.sak 37/17 den 18.05.17. Byggestart har tidligere vært satt til 2021. Det foreslås nå å forskyve byggestart til 2023. Dette på grunn av at rehabiliteringen av Hegra ungdomsskole bør gjøres etter at nye Hegra barneskole er tatt i bruk. Bygningsmodulene som ble satt opp for midlertidig utvidelse av eksisterende Hegra barneskole skal benyttes også ved utbyggingen av Halsen barneskole, og disse blir dermed stående til renoveringen av Hegra ungdomsskole er fullført. Utgangspunktet for bygging av nye skole på Halsen er mulighetsstudien fra 2016 samt skolebruksplanen våren 2017, utarbeidet av Norconsult AS, med bygging i flere trinn. Et viktig moment i planleggingen blir endelig størrelse på uteområdet og utforming av dette. Det settes av midler til innledende planlegging og prosjektering for perioden 2020 - 2022. Total prosjektkostnader er foreløpig anslått til ca. 290 mill.kr. En revidering av skolebruksplanen er planlagt høsten 2020 og vil kunne medføre nye anslag.

Hegra ungdomsskole

Det er gjennomført en mulighetsstudie for Hegra u. Den konkluderer med en rehabiliteringskostnad på kr 51,7 mill.kr. I tillegg kommer løst inventar og klima-/miljøtiltak. Klima-/miljøtiltak er satt til kr 3,7 mill.kr og ved bruk av solceller og bergvarme reduseres behovet for elektrisk kraft. Løst inventar utgjør erfaringsmessig ca 5-10 % av bygge kostnaden. For Hegra u har vi stipulert med 3 000 000, noe som utgjør ca 5,4 % av bygge kostnaden. Total prosjektkostnader er foreløpig anslått til ca. 59 mill.kr. En revidering av skolebruksplanen er tenkt høsten 2020 og vil kunne medføre nye anslag.

Det er ønskelig å utføre det meste av byggearbeidene i 2021. Det er to årsaker til det. For det første unngås ekstrakostnader med oppvarming/vedlikehold på gamle Hegra barneskole i den tiden den må stå tom. Dessuten vil barneskolen kunne rives og stabiliseringstiltakene med tanke på leirskred utføres tidligere. Det er nødvendig for å kunne friskmelde Hegra sentrum fra leirskredfaren. Prosjektering må da starte høsten 2020.

Lånke skole, Kvislabakken skole og Haraldreina skole

Beløpene er tatt ut i påvente av revidering av skolebruksplan.

Helsehus

Økt beløp i 2021 med 2,5 mill.kr skyldes løst inventar som ikke var med i opprinnelig budsjett.

Fosslia omsorgssenter

Bygging av omsorgsboliger i Stjørdal er et viktig bidrag til at kommunen skal nå sine mål innen helse og omsorg, både kvantitativt og kvalitativt. Behovet for utbygging av omsorgsboliger er godt beskrevet i helse- og omsorgsplanen «Omsorg 2032», og er grunnlaget for det arbeidet som er lagt ned for å finne gode løsninger på utfordringene. Kommunen har satt av 100 millioner fra SIO til bygging av et nytt omsorgstilbud på Fosslia. Sammen med investeringstilskudd fra Husbanken utgjør opprinnelig vedtatt finansiering 222 millioner. Etter endring av prosjektet, fra omsorgsboliger til institusjon, forventes en økning av tilskuddet fra Husbanken fra 122 til 136 millioner, dvs. totalt 236 millioner kr. Total prosjektkostnader er foreløpig anslått til ca. 290 mill.kr.

Fotballhall/flerbrukshall

Videre planlegging legges i bero, til etter at kommunestyret får behandlet planprogram med veiledende disposisjonsplan. Planprogrammet vil ligge til grunn for videre utvikling av området. Midlene er flyttet til 2022.

Øverlands Minde hvis NM

Stjørdal kommune får NM i 2022 og planleggingen av dette arrangementet startet høsten 2019. Etter at saken ble behandlet av kommunestyret i 2019 fremkom nye opplysninger som har medført en kostnadsøkning da byggetegningene viser at banen ikke er isolert. Det er derfor ikke setningsskader på banen, men resultat av tele som har gjort det nødvendig å renovere banen. Det vil si at hele løpebanen må graves opp og isoleres og vannledning må flyttes/skiftes ut. Merkostnadene blir på ca 2,5 mill kr.

Opprinnelig var det satt av 5 mill kr etter at tippemiddelstøtten ble trukket fra. Tippemidlene var stipulert for høyt slik at det uansett ville medført en ekstrakostnad for kommunen på ca 0,5 mill kr. De totale kostnadene er nå stipulert til 10,4 mill kr. Tippemiddelstøtten øker da til 3,0 mill kr, som er maksimalt tilskudd. Kostnad for kommunen er da 7,4 mill kr.

Skyttersporten

Avsatte midler til skyttersporten er tatt ut, da tilskudd til andres anlegg må bevilges over driftsbudsjettet.

Kjøretøy og diverse utstyr Brann og redningstjenesten

Brann- og redningstjenesten har utarbeidet en plan for utskifting/fornyning av bilparken. Årlig beløp til utskifting av biler og div. redningsutstyr er 11,95 mill.kr i 2021 (mannskapsbil

beredskap og høyderedskap), 2,45 mill.kr i 2022 (S.1.6), 0,45 mill.kr i 2023 og 1,35 mill.kr i 2024 (S.1.9).

Klimatiltak - Byvekstavtalen

Midler til klimatiltak er økt til et årlig beløp på 2,5 mill.kr i planperioden.

Bergkunstsenter

Bergkunstsenteret ved Stjørdal museum er under utredning hos Trøndelag fylkeskommune. Flyttet frem til 2022

Stjørdal museum tak

Midler ble bevilget i 2019, men pga sykdom kom ikke dette arbeidet i gang. Arbeidet er startet og blir gjennomført i 2020.

SELVFINANSIERENDE INVESTERINGSPROSJEKT

Omsorgsbygg

Fosslia er flyttet opp til ikke selvfinansierende da dette prosjektet ikke er utleieboliger, men et omsorgssenter med vederlagsbetaling

Boliger Lillemoen

Byggeprosjektet på Lillemoen omfattes nå kun av omsorgsboliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Prosjektmaterialiet viser nå et bygg med 12 leiligheter pluss ansattebase og fellesareal. Det søkes Husbanken om støtte/tilskudd. I juni fremlegges sak om prosjektgodkjennelse, gjennomføringsmodell og eiermodell (borettslagsmodell). I løpet av høsten 2020, etter innhenting av anbud, fremlegges sak om endelig finansiering. Prosjektet kan forventes ferdigstilt i løpet av sommer / høst 2022.

Forebyggende avd

Økningen fra gjeldende investeringsplan skyldes utskifting av biler og innkjøp av snøskuter (pga hyttefeiling) for feiervesen.

Vannverk

Vannforsyning skal være et selvkostområde som innebærer at kapital og driftsutgifter skal dekkes ved inntekter fra vannavgifter. Det er avsatt 75,0 mill.kr til nytt Hjelset renseanlegg og et årlig beløp på 12,0 mill.kr til ledningsnett. Dette er en økning på 3 mill.kr fra gjeldende økonomiplan.

3.4.3 Nye låneopptak i perioden 2021-2024 basert på økonomiplan i balanse

Basert på kommunedirektørens forslag til økonomiplan får man følgende forslag til låneopptak i planperioden:

Beløp i tusen kroner	Øk-plan	2021	2022	2023	2024
SUM ikke-selvfinansierende	456 587	242 352	-26 855	80 885	160 205
Bruk av disposisjonsfond	100 000	22 000		48 000	30 000
Bruk av lån ikke-selvfin.	356 587	220 352	-26 855	32 885	130 205
SUM Selvfinansierende	246 680	80 020	76 020	45 320	45 320
SUM låneopptak	603 267	300 372	49 165	78 205	175 525

Korrigert for avdragsbetaling og inflasjon vil et beregnet bærekraftig nivå på årlige nye investeringer knyttet til ikke-selvfinansierende investeringer ligge på omtrent 70 mill. Totalt kan en da si at opptak av 357 mill i planperioden vil måtte belaste driften noe da økte kapitalkostnader går på bekostning av andre driftskostnader. Imidlertid utgjør reduserte renter at disse investeringene totalt sett ikke medfører noen økt belastning for kommunen i denne planperioden. I kapittel 3.5 er renteutviklingen synliggjort.

3.5 Kapitalutgifter

3.5.1 Grunnlag kapitalutgifter.

Da minste gjennomsnittlig årlig avdragstid etter departementets beregningsregel ligger noe i overkant av 30 år, forutsettes nye opptak av lån i økonomiplanperioden. Dette for å tilpasse seg regelverkets minimumsnivå. Når det gjelder renteforutsetninger er det lagt til grunn følgende:

Forutsetninger (snittrente inkl. fastrenter og rentebytteavtaler):

	Avdragstid	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Ordinære lån	30 år	2,25 %	2,35 %	1,9 %	1,9 %	2,0 %	2,0 %
Startlån	30 år	2,15 %	2,25 %	1,9 %	1,9 %	2,0 %	2,0 %

3.5.2 Renter og avdrag i planperioden inkl. rentekostnader nye låneopptak.

Tabellen nedenfor viser kapitalutgifter i millioner kroner fra og med budsjett 2020 til og med 2024 basert på vedtatte investeringer i budsjett 2020 og forslag til investeringsplan 2021 – 2024 (kap 3.4.2). Det er forutsatt en nedgang i de flytende rentene fra 2020 (se tabell 3.5.1). Se for øvrig oversikt i kap 3.2.4. Finansiell leasing (husleie Kimen) er holdt utenfor.

	R-19	B-20	B-21	B-22	B-23	B-24
Avdrag	74,9	75,5	78,8	78,2	77,6	77,6
Renter	59,0	63,8	58,8	61,8	63,0	63,6
SUM	133,9	139,3	137,6	140,0	140,6	141,2

Som det fremgår av tabellen så er det en jevn økning i kapitalutgiftene som er høyere enn pris- og lønnsveksten. Alle beløp er i 2020-kroner slik at endringene er uttrykk for realendringer. Rente og avdragskostnadene i 2024 er på samme nivå som i årets budsjett.

3.6 Lånegjeld

3.6.1 Lånegjeldens utvikling 2019 -2024 fordelt på låneformål

Beløp i mill.kr	UB 2019	UB 2020	UB 2021	UB 2022	UB 2023	UB 2024
Brutto lånegjeld*	2 552	2 717	2 977	2 987	3 025	3 160
Herav startlån	442	482	517	552	587	622
Netto lånegjeld	2 110	2 235	2 460	2 435	2 438	2 538
Herav selvfinansierende	856	903	938	967	964	961
Herav ikke-selvfinansierende	1 254	1 332	1 523	1 468	1 474	1 577

*Eksklusive finansiell leasing husleie Kimen.

Det er utviklingen av ikke-selvfinansierende gjeld som påvirker driftsbudsjettene. I hele perioden ligger denne gjelden litt høyere eller på tilnærmet samme nivå korrigert for prisveksten. Vekst i ikke-selvfinansierende gjeld er bekymringsfullt og ikke bærekraftig på sikt. Vekst betyr at økte rente og avdragskostnader går på bekostning av andre driftsoppgaver.

3.7 Balanse og handlingsrom

3.7.1 Hovedoversikt økonomiplan

Med utgangspunkt i forutsatte utgifter og inntekter i henhold til tidligere kapittel er det satt opp en økonomiplan i balanse. Rammene er basert på en videreføring av økonomiplanen for 2020 til 2023. Tabellen nedenfor synliggjør dagens drift, politiske vedtak, endringer i demografi, inntekts- eller kostnad endringer beskrevet i kapittel 3.2 og 3.3. Videre er finanskostnader basert på forslag til ny investeringsplan.

Alle endringer i forhold til vedtatt økonomiplan er beskrevet i detalj per etat (kap 5).

Økonomiske oversikter, tall i tusen, faste 2020-kr	2021	2022	2023	2024
Skatt og utjevning	725 020	725 020	725 020	725 020
Rammetilskudd	279 380	288 980	634 314	640 539
SUM	1 004 400	1 014 000	1 359 334	1 365 559
Rentekompensasjoner	3 200	2 850	2 700	2 600
Vertskommunetilskudd (HVPU)	12 000	12 000	12 000	12 000
EM - tilskudd*	6 500	1 500	1 500	
Integreringstilskudd	31 000	27 700	27 400	27 400
Frie inntekter til fordeling	1 057 100	1 058 050	1 402 934	1 407 559
Renteinntekter og utbytte (A)	25 300	26 500	27 400	28 400
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg. (B)	58 802	61 770	63 054	63 554
Avdrag på lån C	78 782	78 191	77 643	77 643
Netto finansinnt./utg. (A-B-C)	-112 284	-113 461	-113 297	-112 797
Frie inntekter etter finans	944 816	944 589	1 289 637	1 294 762
Lønnsoppgjør	-18 000	-21 000	-27 000	-27 000
Formannskap	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Frie inntekter til fordeling DRIFT	924 816	921 589	1 260 637	1 265 762
Driftsrammene, forslag:	895 263	887 005	1 228 524	1 226 404
Netto driftsresultat (før SIO-overskudd)	29 553	34 584	32 113	39 358
Nto driftsresultat (ekskl SIO) i forhold til dr.innt.	1,6 %	1,9 %	1,8 %	2,2 %
Overskudd SIO	28 000	28 000		
Inntektpåslag SIO-prosjekt	12 000	12 000	7 200	-
Offisielt netto driftsresultat	69 553	74 584	39 313	39 358
Avsetning bundet fond Sio	40 000	40 000	7 200	-
Utbytte NTE - avsettes bundet fond	10 000	10 000	10 000	10 000
Bruk av kraftfond	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum bundne avsetninger	48 000	48 000	15 200	8 000
Overføring ordinært disposisjonsfond	21 553	26 584	24 113	31 358
Driftsresultat % korrigert for bundne avsetninger	1,1 %	1,3 %	1,2 %	1,6 %

Den store utfordringen har vært å tilpasse driften til vedtatte rammer. Her kan det vises til forhold som kommunen vanskelig selv har kontroll over. Inntaket av barnehagebarn, antall tiltak knyttet til barnevern og Korona er slike forhold. I tillegg ser vi at den underliggende veksten innen omsorg utfordrer oss på kostnadssiden. Videre er vi nødt til å øke skolerammen med 9 mill fra 2021 for å klare lovpålagt bemanningsnorm.

I forslag til ny økonomiplan ønsker vi å legge til rette for mer robuste budsjett fremover. For å skape denne robustheten legges det frem en tiltakspakke for å bedre den økonomiske situasjonen. Total effekt av tiltakene er beregnet med en årlig effekt på 46 mill fra 2024. Resultatkravet (budsjettert avsetning til disposisjonsfond) ble fra 2019 til 2020 økt fra 8 mill til 33 mill i 2020. I forslag til ny økonomiplan styres det mot at avsetning til disposisjonsfond skal utgjøre 1,5 % (30 mill. årlig.) Netto driftsresultat er synliggjort med og uten SIO-midler. Videre er det også synliggjort med og uten utbytte fra NTE.

Frie inntekter til fordeling er beskrevet i kapittel 3.2. Netto finansinntekter og -utgifter er beskrevet i kapittel 3.5.

For å oppnå et netto driftsresultat i perioden på 1,5% er det forutsatt en tiltakspakke. Denne er vedlagt som eget dokument. For å skape nødvendig robusthet i etatenes budsjetter er det lagt inn forslag til økninger for å opprettholde dagens tjenestenivå. Nedenfor er oversikt over de endringer som er gjort etatsvis i forhold til vedtatt økonomiplan 2021-2023. For beskrivelse av endringene vises det til etatsdelen i kapittel 5.

Oversikt endringer, tall i tusen, faste 2020-kr	Etat	2021	2022	2023	2024
Prisvekst må kompenseres	Finans	4 000	8 000	12 000	12 000
Dekning økte demografikostnader/underliggende drift	Omsorg	12 000	15 000	18 000	20 000
Helsehus, netto kostnadsøkning	Omsorg/Teknisk	1 825	1 225	4 675	4 675
Helseplattformen (300 pr innbygger)	Omsorg	500	3 000	3 000	3 000
Fastlegegaranti	Omsorg	800	800	800	800
Skolebudsjett, lærernorm	Oppvekst	9 000	9 000	9 000	9 000
Dekning endring demografikostnader oppvekst	Oppvekst	1 150	3 650	5 200	6 100
Barnehageramme	Oppvekst	7 000	7 000	7 000	7 000
Barnevernstiltak	Oppvekst	1 000	1 000	1 000	1 000
Diverse (politisk forventning: kultur, H/D ++)	HR/Kultur	2 350	2 000	2 000	2 000
Klimatiltak, driftsmidler	Teknisk	500	1 000	1 000	1 000
Diverse forhold ikke finansiert Teknisk	Teknisk	2 000	2 000	2 000	2 000
Samfunnsmedisinsk enhet	Teknisk	750	750	750	750
Tapte inntekter teknisk	Teknisk	2 000	1 000		
Lønnsoppgjør kap 3 og 5 2019	Alle	3 658	3 658	3 658	3 658
Tiltakspakke	Alle	-25 102	-33 970	-42 030	-46 030
SUM endringer		23 431	25 113	28 053	26 933

Å ikke kompensere prisvekst har vært en årlig måte å redusere driftsrammene på. Imidlertid ønsker vi nå å kompensere prisvekst. Detaljer om dette vil komme i endelig forslag til budsjett til høsten. Hva kommunesektoren får kompensert for prisvekst kommer i forbindelse med statsbudsjettet som legges frem den 7.oktober.

Økningene innenfor omsorg kan forsvares med økte rammetilskudd basert på økte demografiinntekter. Her vises det til kapittel 3.1.2.

Nedenfor er oversikt over til etatsrammene før og etter disse endringene.

Etatsrammer før endringer:

Økonomiske oversikter, tall i tusen, faste 2020-kr	2021	2022	2023	2024
Kommunedirektør/Økonomi og HR	64 845	63 845	63 545	63 545
Oppvekst	562 351	559 551	555 901	555 901
Omsorg	84 615	84 115	427 824	427 824
Teknisk drift	89 400	88 900	90 700	90 700
Kirker og øvrige ansvarsomr.	15 918	15 918	15 918	15 918
Politiske organ etc.	11 880	10 860	11 880	10 860
Kultur	46 823	46 703	46 703	46 703
KUTT - ikke kompensert prisvekst	-4 000	-8 000	-12 000	-12 000
Driftsrammene	871 832	861 892	1 200 471	1 199 451

Etatsrammer etter endringer:

Økonomiske oversikter, tall i tusen, faste 2020-kr	2021	2022	2023	2024
Driftsrammene, forslag:	895 263	887 005	1 228 524	1 226 404
Kommunedirektør/Økonomi og HR	66 330	65 330	64 970	64 970
Oppvekst	578 841	578 341	576 241	577 141
Omsorg	78 258	80 190	426 849	428 849
Teknisk drift	99 121	96 621	95 921	95 921
Kirker og øvrige ansvarsomr.	15 918	15 918	15 918	15 918
Politiske organ etc.	11 880	10 860	11 880	10 860
Kultur	46 415	45 745	45 745	45 745
Finans (skolebruksplan og Vi2030)	-1 500	-6 000	-9 000	-13 000

I budsjettet for 2021 er driftsrammene på totalt 895 mill. Som en ser av tabellen «Etatsrammer etter endringer» skal driftsrammene ned med 8,3 mill til 887,0 mill i 2022. I 2023 er SIO-perioden over og den direkte finansieringen fra staten av omsorgssektoren på Stjørdal forsvinner. Fra 2023 vil 333 mill tilføres de frie inntektene som økt rammetilskudd.

4 Klima og miljø, handlingsplan 2021-2024.

Stjørdal kommune skal være en foregangskommune innen klima- og miljøtiltak. Konkret foreslår kommunedirektøren at det settes av 3,5 mill årlig til klima- og miljøtiltak i økonomiperioden. For 2021 foreslås en ramme på 3,0 mill. Det ligger til grunn at dette er katalyserende midler for omstillingen til lavutslippsløsninger, klimatilpasning og ivaretagelse av naturmangfoldet i kommunen. Klima- og miljøforum vil legge fram forslag til klima- og miljøtiltak i budsjett 2021. Tiltak som er kostnadseffektive prioriteres.

4.1 Status klima og miljø

4.1.1 Klimagassutslipp

Klimaregnskap er et nyttig verktøy, for oversikt over hvilke aktiviteter som bidrar til de største klimagassutslippene. Dette vil, i tillegg til flere andre forhold, gi grunnlag for en prioritering av hvilke områder kommunen bør jobbe med for å oppnå resultater innen klima.

For en kommune vil det være nyttig å ha oversikt over klimaregnskap for kommunens virksomhet, klimaregnskap for kommunens geografiske område og klimafotavtrykket¹ til innbyggerne i kommunen.

Klimaregnskap kommunens virksomhet:

Klimaregnskapet for kommunens virksomhet er fra 2015. Regnskap for 2019 vil være klart i løpet av juni 2020. Klimaregnskapet er fotavtrykksbasert, og tar for seg både direkte og indirekte utslipp². Kommunens klimafotavtrykk var i 2015 på drøyt 30.400 tonn CO₂ ekv.³. Store deler av regnskapet for 2015 skyldes investeringer innen bygg og infrastruktur (11.500 tonn CO₂ ekv.)

Sette bort fra investeringer dominerer skole og helse som tjenesteområder. De bidrar til henholdsvis 4100 og 4300 tonn CO₂ ekv. Barnehage og administrasjon har også viktige bidrag på 2100 tonn og 2600 tonn. For bidragsområder ser vi bidrag fra forbruksmateriell på 7700 tonn, reise og transport på 2400 tonn, energi på 4400 tonn, bygg og infrastruktur på 11.700 tonn og kjøp av tjenester på 4200 tonn.

Klimaregnskap geografisk område:

De direkte utslippene innenfor kommunens grenser var på 131 694,8 tonn CO₂ ekv. i 2018. De største utslippskildene er luftfarten (28,2%), jordbruket (25,5 %), veitrafikk (25 %) og annen mobilforbrenning (13, 4%).

Klimafotavtrykk per innbygger:

En gjennomsnittlig trønder har et klimafotavtrykk på 17,6 tonn CO₂ ekv. Beregningen inkluderer sektorfordelte utslipp, strømforbruk og indirekte utslipp relatert til import av varer og tjenester. Stjørdal hadde en befolkning på 24.145 innbyggere 4. Kvartal 2019. Dette

¹ Et klimafotavtrykk kjennetegnes med at man tar med alle klimabidrag, både direkteutslipp fra forbrenning av fyringsolje og drivstoff, men også indirekte gjennom energibruk, og indirekte gjennom alle andre kjøp av varer og tjenester.

² Direkte utslipp er utslipp som skjer innenfor kommunens grenser, mens indirekte utslipp er utslipp utenfor kommunens grenser. Indirekte utslipp kan eksempelvis være fra kjøp av varer og tjenester som er produsert utenfor kommunens grenser.

³ CO₂-ekvivalenter betyr at utslippene for hver gass vekts etter gassens globale oppvarmingspotensial.

betyr at totalt utslipp for innbyggerne tilsvarer 424.952 tonn CO₂ ekv. etter denne beregningen.

4.1.2 Klimaendringer

Parallelt med å redusere klimagassutslippene skal Stjørdal arbeide med å tilpasse seg klimaendringene. Klimaprofil for tidligere Nord-Trøndelag fylke viser forventede klimaendringer fra tidsperioden 1971 – 2000 til tidsperioden 2071 – 2100. Framskrivingene innebærer kraftig nedbør og økte problemer med overvann; havnivåstigning og storflom; endringer i flomforhold og flomstørrelser; og skred. Gjennomsnittstemperaturen er beregnet å øke med 4,5 grader mot slutten av dette århundre, dersom klimagassutslippene fortsetter å øke som i de siste tiårene.

4.1.3 Biologisk mangfold

Nedbygging og endret arealbruk regnes som den største trusselen mot biologisk mangfold. Endrede driftsformer innen jordbruk er også en betydelig trussel. Klimaendringene forsterker disse utfordringene.

4.2 Føringer

FNs bærekraftsmål og nasjonale forventninger til offentlig sektor skal ligge til grunn for Stjørdal kommunes virksomhet og økonomiplan. Da bærekraftmålene ble vedtatt i 2015, var det med en ny forståelse for at økonomi, sosial ulikhet og miljø må ses i sammenheng.

Stjørdal skal være en foregangskommune innen klima- og miljøtiltak, ref. PS 62/2017. Dette gjelder i klimasammenheng, men også i tradisjonell forstand, med vekt på jordvern, tilrettelegging for friluftsliv og en generelt grønnere kommune. I budsjett- og økonomiplanforslaget skal det synliggjøres klimatiltak innenfor alle etater. Kommunen erklærte videre i mai 2019 at vi nå lever i en klima- og miljøkrise, og at vi må ha konkrete planer for hvor mye utslippskutt vi skal gjøre, og hvordan vi skal gjøre dette, år for år framover.

Samfunnsdelen er et viktig retningsgivende dokument for hvordan kommunen skal arbeide med klima- og miljø framover. Høringsutkast til kommuneplanens samfunnsdel beskriver strategier for at Stjørdal skal nå mål om å være en foregangskommune innen klima- og miljøtiltak.

Klima- og miljøplan 2021 – 2033 er under arbeid, og skal være ferdig innen utgangen av 2020. Klima- og miljøplan skal være en strategi og handlingsplan for bærekraftig utvikling av lokalsamfunnet. Planen skal beskrive hvordan kommunen skal benytte sin rolle som samfunnsaktør, og hvordan kommunen kan driftes på en mer klima- og miljøvennlig måte. Planen skal omhandle mål og tiltak for klima, klimatilpasning og miljø.

Som verktøy for å prioritere klimatiltakene i klima- og miljøplan, skal 4-årig tiltaksplan og klimabudsjett⁴ utarbeides årlig. Dette vil være del av kommunens strateginotat. Stjørdal kommune er i gang med å utarbeide sitt første klimabudsjett som en del av økonomiplan 2021 – 2024 og budsjett 2021.

For at Stjørdal kommune skal nå sine klima- og miljømål er det avgjørende at arbeidet med klima- og miljø settes i system, og at hensynet til klima- og miljø er en del av alle kommunens planer og aktiviteter. Kommunen vil ivareta klima- og miljøperspektivet i all planlegging og planverk, både på kommuneplannivå, reguleringsnivå, og i enkeltutredninger

4.3 Kommunens rolle og virkemiddel

Kommunen kan i sine roller som samfunnsutviklere, myndighetsutøvere, tjenesteytere, innkjøpere, eiere og driftere påvirke en rekke ulike klimatiltak, enten fordi kommunen er pådriver og tilrettelegger, eller fordi kommunen hindrer gjennomføringen av tiltak. Kommunen har en rekke virkemidler innenfor disse rollene. Nedenfor er en beskrivelse av noen sentrale virkemiddel (en mer omfattende liste over virkemidler kan leses i prosjektplan for klima- og miljøplan 2021 – 2024):

Plan og bygningsloven (PBL) er et av de viktigste langsiktige virkemidlene i norsk klimapolitikk. Den pålegger kommunene å ta klimahensyn, både for utslippsreduksjon og klimatilpasning i sin planlegging. Kommunen er planmyndighet og skal tilrettelegge for arealbruk som reduserer utslipp gjennom redusert transportbehov. Gjennom PBL kan kommunen hindre nedbygging av skog, myr og dyrka mark. Risiko og sårbarhetsanalyser knyttet til effekter av global oppvarming som havnivåstigning, økt ras, skred og flomfare skal også inngå i kommunenes planlegging.

Markedsbaserte virkemidler er avgifter, ulike former for subsidier og konkurransebaserte offentlige anskaffelser (anbudsprosesser). I anbudsprosesser kommunene sette miljøkrav, både i forhold til klimagassreduksjon og bruk av nullutslippsteknologi. Det offentlige kan også gå foran i å etterspørre «nye» produkter og tjenester og dermed drive fram en teknologiutvikling.

Nettverksbaserte virkemidler er den rollen kommunen kan ta for å legge til rette for handlingsskapende møteplasser, der kommunens innbyggere og næringsliv medvirker til å utforme lokale klimatiltak og etablere samarbeidsarenaer. Dette arbeidet er svært viktig for å skape lokal aksept og legitimitet for klimapolitikken

4.4 Forslag til fokusområder, strategier og tiltak

I dette kapitlet er det beskrevet noen fokusområder, strategier og tiltak. Det foreslås at dette danner grunnlaget for utvelgelse av tiltak til klima- og miljøbudsjettet for 2021. Strategiene er hentet fra administrasjonens forslag til kommuneplanens samfunnsdel. Når

⁴ Et klimabudsjett er som et vanlig økonomibudsjett, men man regner med CO₂-ekvivalenter istedenfor (eller i tillegg til) kostnader for tiltak. Dette er et nyttig verktøy for å prioritere og sikre gjennomføring av tiltak som samsvarer med våre mål om utslippsreduksjon.

klima- og miljøplan er ferdigstilt, vil denne planen danne grunnlag for forslag til klima- og miljøtiltak til budsjettet i årene framover. Tiltak som er kostnadseffektive blir prioritert.

4.4.1 Planleggingsprosesser

Strategi:

- Arbeidet med klima og miljø skal settes i system, blant annet med et klimaregnskap og klimabudsjett.
- Hensynet til klima og miljø skal være gjennomgående i alle kommunens planer og aktiviteter.
- Barn og unge skal ikke bare lære om klimautfordringene, de skal tas med i arbeidet med å finne nye løsninger.

Tiltak: klimaregnskap hvert 4. år, klimabudsjett hvert år, klima- og miljøplan, holdningsskapende arbeid og medvirkning.

4.4.2 Areal og transport

Strategi:

- Stjørdal skal ha et utbyggingsmønster som støtter opp under klimamålene og forpliktelsene i byvekstavtalen.
- Arealpolitikken vår skal gjøre det enkelt for innbyggerne å ta klima- og miljøvennlige valg i hverdagen.
- Flere i kommunen skal velge miljøvennlige transportløsninger, og kunne gå og sykle trygt.
- Kommunen prioriterer, og legger til rette for overgangen til kollektive og utslippsfrie transportløsninger.
- Tilpasse arealbruk, parkering og infrastruktur slik at mest mulig av persontransportbehovet kan tas med gange, sykkel og kollektivtransport.

Tiltak: arealplan, bilpool for kommunens tjenestebiler, ladestasjoner, anskaffelse av el-biler til kommunal tjeneste, holdningsskapende arbeid, planlegging- og gjennomføring av transporttiltak i kommunen.

4.4.3 Klimatilpasning og beredskap

Strategi:

- Det gjøres utredninger som viser hvordan kommunen kan begrense risiko, sårbarhet og ulemper, men også dra nytte av fordeler som følge av endringer i klimaet.
- Kommunen gjennomfører forebyggende tiltak for å tilpasse oss klimaendringene.
- Kommunen planlegger og bygger for et fremtidig klima.

Tiltak: kartlegging av klimarisiko i overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse, formidle kunnskap om klimarisiko til kommunens ansatte, politisk og administrativ ledelse. Utvikle og gjennomføre tiltak for klimatilpasning.

4.4.4 Natur og miljø

Strategi:

- Stjørdal kommune skal ha en bærekraftig forvaltning av natur og naturmangfold inkludert vannmiljø.
- Uberørt natur, store sammenhengende naturområder og økologiske korridorer skal bevares.

Tiltak: Plan for naturmangfold, kartlegging av naturtyper for å sikre nødvendig kunnskapsgrunnlag, tiltak i grønnstrukturplan, tiltak for bærekraftig forvaltning av naturmangfold.

4.4.5 Teknologi, innkjøp og grønn næringsutvikling

Strategi:

- Klima- og miljøvennlige anskaffelser prioriteres. Innkjøpsmakten benyttes for å få gode miljøvennlige innkjøp.
- Kommunen tar i bruk nye tekniske og digitale løsninger som reduserer klimagassutslipp.

Tiltak: samarbeid i Værnesregionen om klima- og miljøvennlige anskaffelser, informasjon og holdningsskapende arbeid, samarbeid med næringslivet

4.4.6 Bygg, anlegg og energi

Strategi:

- Det skal brukes klima- og energivennlige løsninger i hele livssyklusen ved nybygg og renovasjon.
- Kommunen skal ta vare på våre bygg på en bærekraftig måte, og gjøre tilpasninger for økt energieffektivitet.

Tiltak:

- God energistyring ved hjelp av aktiv og målrettet bruk av teknologi /sentral driftskontroll.
- Oppgradering av eldre bygningsmasse med hensyn til reduksjon av varmetap.
- Nybygg/byggeprosjekter: Velge klimavennlige løsninger med hensyn til materialbruk, energieffektive løsninger.
- Byggeplassdrift: På kort sikt stille krav om karbonnøytrale anleggsplasser. På langsikt mål om utslippsfrie byggeplasser.
- Rehabiliteringsprosjekter: Gjenbruk av eksisterende konstruksjoner (sirkulærøkonomi)

4.4.7 Mat og landbruk

Strategi:

- Kommunen skal bidra til å gjennomføre tiltak og oppfylle mål i landbrukets klimaavtale.
- Kommunen skal bidra til reduksjon av matsvinn, og redusert bruk av plast som emballasje.

Tiltak: Være pådriver og veileder for landbruket, tilskuddsforvaltning, bidra til verdikjede for biogass, kommunens matstrategi, klima- og miljøvennlige innkjøp.

4.5 Forslag til ramme for klima- og miljøbudsjett

Den årlige rammen for klima- og miljøtiltak er 3,5 mill i økonomiperioden, fordelt på 1 mill i driftsmidler og 2,5 mill i investeringsmidler. For 2021 settes det av 3,0 mill. Det ligger til grunn at dette er katalyserende midler for omstillingen til lavutslippsløsninger, klimatilpasning og ivaretagelse av naturmangfoldet i kommunen. Kommunens rolle er i mange tilfeller å være en pådriver, samarbeidspartner, og tilrettelegger, ettersom flere store utslippskilder ikke er i kommunal besittelse. Foruten å sikre gjennomføringen av prioriterte tiltak, er budsjettammen for klima- og miljø innrettet mot aktiviteter som styrker beslutningsgrunnlaget for koordinering av klima- og miljøarbeidet i Stjørdal kommune.

Kommunedirektøren vil i tillegg styrke budsjettet for gjennomføringen av klima- og miljøtiltak ved å søke eksternt prosjektfinansiering, eksempelvis fra miljødirektoratet og enova. Deler av budsjettammen er derfor planlagt brukt som egenandel til eksternt finansierte tiltak.

Hovedregelen forbundet med gjennomføring av klima- og miljøtiltak er at det skal gjennomføres gjennom etatenes egne investerings- og driftsbudsjetter.

Tabell viser en overordnet fordeling av rammen for klima- og miljøbudsjett for økonomiperioden 2021 – 2024.

	2021	2022	2023	2024
Driftsmidler	0,5 mill.	1,0 mill.	1,0 mill.	1,0 mill.
Investeringsmidler	2,5 mill.	2,5 mill.	2,5 mill.	2,5 mill.
Totalt	3,0 mill.	3,5 mill.	3,5 mill.	3,5 mill.

Klima- og miljøforum vil i budsjett 2021 foreslå klima- og miljøtiltak. Kostnadseffektive tiltak prioriteres.

5 Handlingsdel per etat

5.1 Kommunedirektør, økonomi og HR/innovasjon

Følgende enheter hører til under området:

Kommunedirektøren og ressursteam samt administrativ ressurs

Økonomi:

- VR regnskap og lønn
- VR innkjøp

HR- og innovasjonsenhet, inkludert følgende underenhetene:

- VARIT
- HR (tidligere personalenhet)
- Dokumentasjonssenter (tidligere arkiv)
- Merkantil ressursgruppe
- Kommunikasjon
- Hovedtillitsvalgt og hovedvernombud

5.1.1 Økonomi

KOMMUNEDIREKTØR - ØKONOMI - HR- OG INNOVASJON

Beløp i 1000 kr	2020	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020 (Ksak 4/20)	66 382	66 382	66 382	66 382	66 382
Helårseffekt kommunedirektør		300	300	300	300
Seniortiltak, helårseffekt		-100	-100	-100	-100
Innsparing prosjekt fra personal til HR		-500	-500	-500	-500
Nytt ERP-system		500	-500	-800	-800
Helårseffekt arb.giverkontroll over til staten		-1 737	-1 737	-1 737	-1 737
Vedtatt budsjett/opprinnelig budsjett	66 382	64 845	63 845	63 545	63 545
Økte kostnader/inntekter:					
Lønnsoppgjør kap 3 og 5 2019, helårsvirkning	598	598	598	598	598
Organisatoriske endringer mellom etater	662	-343	-343	-343	-343
Sum rammeendring	1 260	255	255	255	255
Kommunedirektørens forslag Strategidokument:					
RNB, utsatt flytting av arb.giverkontroll til staten	1 985				
Heltid/deltid, organisasjonslederutvikling 2 Å V		1 900	1 900	1 900	1 900
Tiltakspakke, kuttforslag		-670	-670	-730	-730
Sum rammeendring strateginotat	1 985	1 230	1 230	1 170	1 170
Nye rammer kommunedirektør, økonomi, HR - og innovasjon	69 627	66 330	65 330	64 970	64 970

Helårseffekt etter lønnsoppgjør 2019 er lagt inn fra 2020. Det er også gjort noen organisatoriske endringer der lønnsmidler går mellom etater (Fra omsorg til HR og innovasjon (gjelder kun 2020), fra barnevern til HR og innovasjon, og fra HR og innovasjon til eiendom).

Kommentar nye tiltak

Fra 2021 er det lagt inn 1,9 mill. for to stillinger som jobber blant annet med heltid/deltid, leder- og organisasjonsutvikling. Dette er stillinger som allerede er i organisasjonen, men flyttes ut fra omsorg og over til HR og innovasjon der det er mer naturlig at disse hører hjemme. Kutforslag: vises til vedlegg «Tiltak strateginotat – økonomiplan 2021-2024» for konsekvensutredning av tiltak.

5.2 Oppvekst

5.2.1 Rammebetingelser 2021-2024

- «Sammen om å få det til» - inkludering og mer samhandling på tvers av fag
- Utvikling av et helhetlig kvalitetssystem for barnehagene
- Nytt læreplanverk for grunnskolen
- Ny integreringslov
- Nytt lovverk om barnehagemiljø
- Funksjonelle barnehage- og skolebygg
- Barnehage- og skolestruktur
- Pedagognorm i barnehage
- Lærernorm i grunnskolen
- Omorganisering av integreringsområdet

5.2.2 Utfordringer og muligheter

Oppvekstområdets største utfordring og mulighet kan oppsummeres i begrepet **tidlig innsats**. Vi har i flere år hatt «Sammen om å få det til» som vår hovedsatsning. Strategien peker både på at barn og elever skal være sammen i et fellesskap og at hele laget rundt barn og elever skal jobbe sammen. Meld. St. 6 (2019-2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO oppsummerer på mange måter hvilke utfordringer og muligheter vi står foran.

Både ny rammeplan for barnehagen og nytt læreplanverk for grunnskolen legger stor vekt på at utvikling og læring skal skje i et fellesskap. Tidlig innsats er en av faktorene som kan være med på å skape et mer inkluderende miljø. En ser at kompenserende tiltak gir større fare for segregering enn forebyggende tiltak og tidlig innsats. For å lykkes med god inkludering og tidlig innsats trekkes det tverrfaglige samarbeidet i og med barnehager og skoler frem. I Meld. St. 6, trekkes samarbeidet mellom PP-tjenesten og skolehelsetjeneste frem. Det ligger gode muligheter til positive effekter hvis vi greier å utnytte PP-tjenesten enda bedre i det forebyggende arbeidet og hvis dette skjer i et tett samarbeid med skolehelsetjenesten og vår egen forebyggende enhet, enhet barn og ungdom. Sammen med de ansatte i barnehage og skole vil dette laget kunne arbeide effektivt mot de overordnede målene i et tett samarbeid med barnas/elevenes foresatte.

Etaten har ikke utnyttet SFO godt nok som en arena til å skape sammenheng og kvalitet. Det må settes et sterkere søkelys på kvaliteten i SFO, og vi må utnytte denne arenaen for laget rundt eleven.

Integreringsenheten skal arbeide for et mer inkluderende samfunn. De skal bidra til styrking av tverretattlig samarbeid og mobilisering av frivillig sektor i kommunen.

Barnehage

Gjennom deltakelse i forskningsprosjektet «Trygg før 3», har 32 avdelinger i 18 barnehager i Stjørdal opparbeidet seg et eierskap til, og et ønske om videre plan for implementering og systematisk kvalitetsarbeid for alle i barnehagene. For at vi skal kunne utvikle et helhetlig

system for å styrke kompetanse og kvalitet i barnehagen der alle ansatte deltar i en utviklingsprosess på egen arbeidsplass, er det nødvendig med strukturell og faglig støtte.

Både PPT, enhet Barn og ungdom og etatsadministrasjonen har en aktiv rolle i prosjektet med sertifiserte mentorer (i kvalitetsmålet CLASS toddler) som veileder i nettverk for de pedagogiske lederne i barnehagene. Satsingen er viktig i arbeidet med å nå målet om styrket samarbeid på tvers av fagområder, sterkere lag rundt barna, og gode helhetlige tilbud for alle barn. Jfr. Meld. St. 6 (2019-2020) Tett på - tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO.

Budsjettrammene på barnehageområdet gir oss begrensede muligheter for videreføring og egen satsing etter at forskningsprosjektet avsluttes. For å kunne få til en langsiktig satsing for å styrke barnehagene og grunntjenesten som jobber med de yngste barna hver dag, er vi avhengig av at vi kommer til en avtale om hvordan vi kan benytte midler gjennom regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage (REKOM), i samarbeid med barnehagelærerutdanningen DMMH og evt. andre samarbeidsparter. Vi har ikke rom for å prioritere dette arbeidet uten at det settes av egne ressurser til en videreføring av dette arbeidet. Et arbeid som har bidratt til å løfte kvaliteten i barnehagene.

Etablering av åpen barnehage som et prøveprosjekt vurderes i arbeidet med budsjett 2021, herunder kostnadsberegning av et slikt tiltak. En etablering av Barnas stasjon vurderes også samtidig.

Grunnskole

Nytt læreplanverk trer i kraft høsten 2020, og høsten 2021 jobber alle trinnene i grunnskolen etter det nye læreplanverket. Fokuset på at fellesskapet er viktig for læring, står enda sterkere i det nye læreplanverket enn i det gamle. Det gjør oss enda tryggere i troen på at «Sammen om å få det til» er riktig satsing. Hvis vi skal nå målsetningene om mer tverrfaglig samarbeid og oppnå dybdelæring vil det kreve nye arbeidsformer. Det tar tid å implementere en ny læreplan, så dette skal vi arbeide sammen om i hele fireårsperioden.

Vi har etter flere års fokus, fått ned andelen elever som har behov for spesialundervisning. Vi ligger nå på et nivå som vi må påregne. Målet for denne perioden er at vi som minimum skal klare å holde oss på dette nivået.

Høsten 2020 har samtlige elever fått hver sin iPad. I løpet av perioden går vi fra innføring til drift. Når siste trinn har fått kommet i gang, blir alt fokuset flyttet over på å videreutvikle den pedagogiske bruken. Noe som vi har fått veldig positive erfaringer med under pandemien, og det skal bli fint å arbeide videre med dette.

De nye kompetansekravene til lærere i grunnskolen medfører at mange lærere tar videreutdanning. Nyutdannede lærere vil fra høsten 2022 ha mastergrad. Begge disse faktorene gir mer kompetente lærere, men det medfører også større lønnsutgifter. Det vil si at vi får færre lærertimer pr. krone. Dette medfører at stadig større del av budsjettet vil gå til å fylle lovkravene til lærernorm, og det vil medføre stadig mindre ressurser til andre yrkesgrupper og til forebyggende arbeid. Uten økte rammer vil disse områdene bli nedprioritert, og vi står i fare for å skyve problemene og utgiftene foran oss.

Kutt av ikke direkte lovpålagte oppgaver vil på sikt få følger.

Integreringsenheten

Fra 2020 ble ansvaret for integreringsområdet organisasjonsmessig plassert i Etat oppvekst. Samtidig ble tjenester med store samarbeidsflater på flyktning- og innvandringsfeltet knyttet sammen i en felles enhet – Integreringsenheten; bestående av tidligere flyktningetjeneste, enslig mindreårigteam og voksenopplæring. Enheten har dessuten tette bånd til NAV (Integreringsteam) gjennom en gjensidig forpliktende samarbeidsavtale med spesifikke samhandlingsrutiner. Enheten er samlokalisert i undervisningsbygget ved Ole Vig. Inntil videre er også enslig mindreårigbasen i Parkvegen beholdt.

PPT

Utdanningsdirektoratet utarbeidet i 2016 kvalitetskriterier for PP-tjenesten. Kriteriene bygger på arbeidsoppgavene til PP-tjenesten slik de er hjemlet i barnehageloven og opplæringsloven. Innholdet bidrar til å tydeliggjøre hva PP-tjenesten skal være, og gir retning og avgrenser arbeidet. Kriteriene konkretiserer hvordan tjenesten, barnehagene og skolene kan arbeide og samarbeide for å utvikle gode tjenester.

Det er fire forventninger som settes til PP-tjenesten:

- PP-tjenesten er en faglig kompetent tjeneste
- PP-tjenesten er tilgjengelig og medvirker til helhet og sammenheng
- PP-tjenesten arbeider forebyggende
- PP-tjenesten bidrar til tidlig innsats

For å lykkes enda bedre med å nå disse forventningene, må vi se nærmere på hvordan vi kan utvikle et lokalt støttesystem sammen med andre tjenester som rettes mot barn, unge og deres familier.

Enhet barn og ungdom og barnevern

Høsten 2019 ferdigstilte Stjørdal kommune en HKH rapport (Hurtig-Kartlegging-Handling) om ungdomsmiljøet i kommunen. Problemstillingen i rapporten var «Er det grunn for bekymring for ungdomsmiljøet i sentrum?».

Konklusjonen var ja, fordi:

- Det er barn og unge som opplever utenforskap og manglende mestring i skole
- Flere opplever sviktende foreldrefungering
- Noen barn og unge faller tidlig fra organisert aktivitet og idrett
- Rus og kriminalitet er et voksende problem blant stadig yngre barn og unge
- Hjelpetiltakene er ikke tilstrekkelig koordinert og samordnet

I rapporten er det laget en handlingsplan med en rekke tiltak for avhjelpe de utfordringene man opplever i ungdomsmiljøet. Noen tiltak har en økonomisk konsekvens.

Forebygging handler om å legge til rette for et godt oppvekstmiljø for alle barn og unge. Vi må forebygge at barn og unge blir utsatt for risiko, samtidig som vi må hjelpe de som vi vet strever. Samfunnet vårt er i stadig endring og vi må være i stand til å møte disse endringene.

I 2022 kommer ny barnevernlov. Den vil gi kommunen et større ansvarsområde. Tiltak som tidligere har ligget til det statlige barnevernet vil overføres til kommunen. Dette betyr at Stjørdal kommune må utvikle og styrke tiltakskjeden sin. Kommunen har i dag tiltak i enhet barn og ungdom som kan bli en del av denne tiltakskjeden. Dette arbeidet må påbegynnes i 2021. Det bør vurderes å opprette en egen tiltaksenhet som jobber på alle nivå i forebyggingspyramiden (grønt-gult og rødt). I en slik tiltaksenhet kan man utvikle egne tiltak, som man i dag kjøper fra andre, f.eks. fra Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat).

5.2.3 Fokusområder og tiltak

Vi må fortsette jobben med å styrke helheten rundt arbeidet med barn og elever og deres foresatte, gjennom å aktivt bruke og videreutvikle handlingsveilederen i "Fra magesfølelse til handling" og gjennom koordinert arbeid og samarbeid med skolehelsetjenesten og helsestasjonen, barnevernstjenesten, PPT, integreringsenheten og enhet barn og ungdom. Her vil en omorganisering av dagens tjenesteområder kunne være til hjelp.

Hovedfokusområdet til grunnskoleområdet i årene som kommer blir å implementere det nye læreplanverket. Dette arbeidet må foregå i et tett samarbeid på flere nivå. For å lykkes, kreves det et tett samarbeid mellom alle ansatte på skolen og skolene imellom. Vi legger opp til at skolene skal samarbeide tett i denne prosessen, både skolene på Stjørdal, men også skolene i hele Værnesregionen. Her står DEKOM, desentralisert kompetanseheving sentralt. Gjennom felles innsats og i tett samarbeid med NTNU, skal DEKOM støtte skolene i form av kompetanseheving av lærere og lederstøtte til lederne. Vi vil også ha fokus på å integrere undervisningen bedre til relevante kommunale sansinger. For eksempel må vi i arbeidet med det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling, gjøre det i tråd med kommunenes klima og miljøplan og i arbeidet med livsmestring og folkehelse ha fokus på Stjørdal kommunes matstrategi.

Tilpassing av barnehage- og skolebygg til dagens tekniske krav og pedagogiske føringer er viktig. Vi vil i denne perioden ferdigstille nye Hegra barneskole, renovere Hegra ungdomsskole og starte arbeidet med nye Halsen barneskole. I forprosjektet til renoveringen av Hegra ungdomsskole ble det funnet en feil i kapasitetstallet. Vi må ta en ny gjennomgang av kapasiteten på alle skolebygg. Her må vi også gjøre vurderinger med tanke på evt. endringer i skolestrukturen i årene som kommer.

Når det gjelder barnehageområdet legges Husbymarka barnehage ned den 14.08.2020. Det vises videre til Barnehageplanen og tidslinje for investeringsplan. Bygging av ny barnehage i Lånke i 2023, og ny barnehage i sentrum i 2026 er lagt inn som foreslåtte tiltak for å møte forventet utvikling i kapasitetsbehov. Vi har de siste to årene sett en nedgang i antall fødte barn i Stjørdal. Fødselstallene for første kvartal i 2020 viser en økning sammenlignet med de siste 5 årene.

Hovedfokusområdet på barnehageområdet vil være å videreutvikle og bedre kvaliteten på det ordinære barnehage tilbudet, slik at alle barn får lære, mestre og utvikle seg i et inkluderende fellesskap. Vi ønsker å utvikle et helhetlig kvalitetssystem for barnehagene basert på opparbeidet erfaring, kunnskap og kompetanse gjennom satsingen “Sammen om å få det til” og deltakelse i forskningsprosjektet “Trygg før 3”. Kompetansetiltakene er barnehagebaserte, i tråd med kompetansestrategien for barnehage, og skal bidra til å realisere rammeplanens intensjoner og krav. Satsingen bygger på forskningsbasert kunnskap om hva som utgjør god prosesskvalitet i barnehagene og hvordan slik kunnskap kan overføres til praksis på en måte som kommer barna til gode.

Regjeringen vil gi barnehagene tydeligere og strengere regler for hva de skal gjøre for å sikre barnehagebarn et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø. Lovforslaget er til behandling, og lovendringen er ventet i løpet av 2020. Regjeringens mål er at det nye regelverket skal bidra til å skape gode og trygge hverdager for barna i barnehagene. En viktig oppgave vil være å sørge for god implementering, slik at vi sikrer at barnehagene vet hvordan de skal jobbe for å fremme helse, trivsel og læring for alle barn, forebygge og gjøre riktige, gode tiltak dersom barnehagebarn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Barnevern, PPT, skolehelsetjenesten, psykologtjenester og forebyggende tiltak rettet mot barn, unge og deres familier bør samorganiseres og gjerne samlokaliseres for å få bedre kvalitet og effekt for de som har behov for disse tjenestene. Prosjektet “Vi2030” ser nærmere på hvordan dette kan gjøres.

Regjeringen har som mål at alle barn og unge skal ha like muligheter til allsidig utvikling og læring, uavhengig av bakgrunn og forutsetninger. Det er satt som mål at innen 2030 skal 90 prosent av elevene som begynner i videregående opplæring, fullføre og bestå.

Barn og unge skal møte ansatte med god kompetanse og nære relasjoner til barna og elevene. Det er avgjørende for at vi skaper et inkluderende og godt utdanningsløp for alle. Et *lokalt støttesystem* som består av PPT, helsestasjons- og skolehelsetjeneste, barnevern og enhet barn og ungdom som samarbeider tett med barnehagene og skolene om å yte tjenester til barn og unge med ulike behov.

På integreringsområdet skjer det hurtige endringer. På tre år er bosettingen av flyktninger i kommunen mer enn halvert. Prognosen for fireårsperioden er usikker på grunn av innstramningene på asylfeltet, men antas å ligge på 25-30 personer utenom familiegjennforente per år. Kommunen har de to siste årene ikke vært anmodet om å bosette enslige mindreårige. SSBs framskrivning legger til grunn en utflating av veksten for alle innvandringsgrupper. For Stjørdals vedkommende bidrar tilflytting av flyktninger fra andre kommuner, sammen med lav fraflytting, til fortsatt vekst innenfor målgruppen. Ved inngangen til 2020 var antall innvandrere totalt i kommunen 2 340 personer, hvorav snaut halvparten hadde flyktningbakgrunn.

I forhold til nyankomne flyktninger, er nedtrapping av kommunale førstelinjetilbud som følge av nødvendige budsjetttilpasninger en del av utfordringsbildet. Dette gjelder i stor grad på tvers av etatsgrensene. For Integreringsenheten innebærer situasjonen mulighet for

skifte av fokus fra bosetting og boligutfordringer, til kvalitet og måloppnåelse i introduksjonsprogram.

Utdanning framheves i regjeringens «integreringsløft» som den viktigste årsaken til sosial mobilitet, både blant voksne førstegangsbosatte og norskfødte med innvanderforeldre. Dette gjenspeiles i utkast til ny Integreringslov, som ventes å avløse dagens Introduksjonslov fra og med 2021.

Viktige elementer i forslag til ny integreringslov, er blant annet:

- Individuell tilpasning av innhold og lengde på introduksjonsprogram, avhengig av utdanning og kompetanse
- Skjerpede språkkrav til statsborgerskap
- Ferdighetskrav istedenfor timekrav i norskopplæringen
- Livsmestring og foreldreveiledning som obligatorisk del av introduksjonsprogram
- Kompetansekra (minimum 30 studiepoeng migrasjonspedagogikk eller norsk som andrespråk) for lærere som underviser i norsk etter integreringsloven
- Rett og plikt til kompetansekartlegging og karriereveiledning (i regi av Fylkeskommunen) før oppstart i introduksjonsprogram

Et sentralt punkt er også at videregående utdanning bør være hovedspor for en større del av deltakerne i introduksjonsprogram. Det siste har allerede vært et prioritert område i introduksjonsprogrammet i Stjørdal kommune, sammen med tilrettelegging for eksamensrettet grunnskole. En betydelig andel deltakere med helseutfordringer og mangelfull utdanning har bidratt til lengre kvalifiseringsløp i form av programforlengelse eller tiltak i regi av NAV. Økt andel overføringsflyktninger vil bidra til å forsterke denne tendensen. Opplæring ut over tre år må finansieres utenom per capita-ordningen (norsk og samfunnsfag for nyankomne innvandrere).

På bakgrunn av den aktuelle pandemisituasjonen er bosetting av overføringsflyktninger foreløpig satt på vent, uten at dette skal få betydning for måltallet eller inntektsforventningen for 2020 eller påfølgende år. Som følge av unntakstilstanden er det også foreslått endringer i nåværende introduksjonslov med sikte på å utvide introduksjonsprogram og norskopplæring for personer som avslutter opplæring høsten 2020 (integreringstiltak for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av Covid-19). Kommunesektoren forventer at merkostnader knyttet til dette blir kompensert.

5.2.4 Økonomi

OPPVEKST

Beløp i 1000 kr	2020	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020 (Ksak 4/20)	569 214	569 214	569 214	569 214	569 214
Bhg: Besparelse ved nedleggelse av Flora barnehage		-800	-800	-800	-800
Bhg: Færre barn		-1 200	-4 300	-5 100	-5 100
Bhg: Kuttiltak		-916	-916	-916	-916
Skole: Generelt nedtrekk		-163	-163	-163	-163
Skole: Færre elever		-500	1 000	-900	-900
Skole: Gården som pedagogisk ressurs		-81	-81	-81	-81
SFO: Gradert brukerbetaling SFO og bortfall moderasjon SFO		-483	-483	-483	-483
Integrering: Bemanning		-1 020	-1 020	-1 020	-1 020
Integrering: Introduksjonsordningen		-1 000	-2 100	-3 000	-3 000
Integrering: Møbler		-100	-200	-250	-250
Barnevern: Konsekvens av redusert integrering		-600	-600	-600	-600
Vedtatt økonomiplan 2020-2023	569 214	562 351	559 551	555 901	555 901
<u>Økte inntekter/kostnader:</u>					
Lønnsoppgjør kap 3 og 5, helårsvirkning	1 177	1 177	1 177	1 177	1 177
Overføring til NAV (mai)	-550	-550	-550	-550	-550
Overføring til HR og Innovasjon (mars)	-291	-357	-357	-357	-357
Sum rammeendring	336	270	270	270	270
<u>Kommunedirektørens forslag Strategidokument:</u>					
Kuttforslag 2020 - 2024		-1 930	-2 130	-2 130	-2 130
Skolebruksplan (tverretattlig) - lagt på finansområdet					
Skole, demografi. Endring fra vedtatt økonomiplan		1 150	1 850	3 200	2 800
Barnehage, demografi. Endring fra vedtatt økonomiplan			1 800	2 000	3 300
Barnehage, flere barn enn budsjett til		7 000	7 000	7 000	7 000
Skole, for å oppnå læremorm		9 000	9 000	9 000	9 000
Barnevern, tiltak		1 000	1 000	1 000	1 000
Sum rammeendring Strateginotat	-	16 220	18 520	20 070	20 970
Nye rammer Oppvekst	569 550	578 841	578 341	576 241	577 141

Kommentarer nye tiltak

Lønnsoppgjør kap 3 og 5 var ikke med i budsjett 2020. Interne budsjettendringer er knyttet til omorganiseringer innen integreringsområdet (flytting av enslige mindreårige til NAV) og flytting av en ansatt fra Barnevern til HR og innovasjon.

Etter nye demografitall justeres det for elever i grunnskolen og barn i barnehagene med utgangspunkt i vedtatt økonomiplan 2020-2023.

Det er flere barn i barnehagene enn det er budsjett til. I tillegg utfordres etaten med økte kostnader innen området for tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehagene.

Ved fordeling av nytt skolebudsjett 2020/21 mangler grunnskoleområdet 9 mill.kr for å innfri lovpålagte oppgaver jfr. egen sak fremlagt utvalg kultur og levekår den 21.4.2020. Demografi justeringen knyttes til estimert økt elevtall fra høsten 2021.

Barnevern opplevde økt aktivitet høsten 2019 med behov for nye omfattende tiltak og utvidet veiledning i eksisterende fosterhjem, som fører til merforbruk i 2020. Tjenesten har startet en gjennomgang av alle vedtak og tiltak der hensikten er å sikre kostnadseffektive løsninger der eventuelle endringer ikke skal gå utover behov og kvalitet hos den enkelte familie. Selv med denne gjennomgangen økes budsjettet med 1 mill.kr i perioden for å dekke opp om økt kostnadsnivå til kommunen (egenandeler til staten).

Kuttforslag. Henviser til vedlegg «Tiltak strateginotat – økonomiplan 2021-2024».

5.3 Omsorg

Etat omsorg er en mangfoldig etat som omfatter alle pasient- og brukergrupper, i alle aldre, herunder personer med somatisk eller psykisk sykdom, skade eller lidelse, rusmiddelproblem, sosiale problemer eller nedsatt funksjonsevne. Etatens størrelse og allsidige fagfelt gjør at etaten møter sammensatte utfordringer, muligheter, fokusområder og tiltak.

Det er viktig å presisere at etat omsorg har den kompleksiteten at den favner alle aldre, fra svangerskaps omsorg til de eldste eldre. Kompleksiteten består også av ansvaret for hele omsorgstrappen; fra tidlig og forebyggende innsats til terminal omsorg i hjem og institusjon. Det ligger til grunn i dette kapitlet, der vi ser på både utfordringer, muligheter, fokusområder og tiltak i etat omsorg.

Etaten er virksomhetsetablert, pr tiden med fem virksomheter. Virksomhetene er videre delt inn i avdelinger. I tillegg er Stjørdal vertskommune for interkommunale tjenester som Legevakt, Distriktsmedisinsk Senter (DMS), Forvaltningskontor og NAV Værnes. Etaten har rundt 1000 ansatte som er fordelt på 500 årsverk, og har en årlig omsetning på ca. 635 mill. kroner (2019).

5.3.1 Rammebetingelser 2021-2024

Helse og omsorgstjenestene er styrt av lover og forskrifter, nasjonale og regionale føringer, og kommunale politiske styringer. Kommunen har ved Lov om kommunale helse og omsorgstjenester ansvaret for å sikre at *alle* som bor og oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse og omsorgstjenester. Loven sier at helse- og omsorgstjenestene skal være forsvarlige, helhetlige, koordinerte, verdige og tilpasset den enkeltes behov. Lov om pasient og brukerrettigheter har som formål å sikre innbyggere lik tilgang på tjenester av god kvalitet.

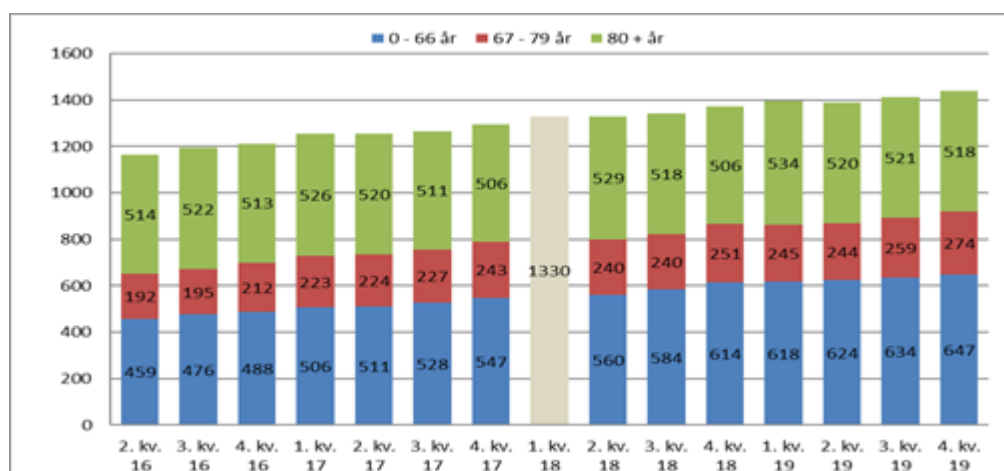
FN vedtok høsten 2015 17 mål for bærekraftig utvikling frem mot 2030. Bærekraftsmålene ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. De gjelder for alle medlemsland, og er et veikart for global innsats for en bærekraftig utvikling. Bærekraftsmålene hjelper oss til å løfte blikket, styre i samme retning å utvikle bærekraftige løsninger, - også lokalt. Målene er overordnede, samtidig som de angår både lokalsamfunn og hver enkelt av oss.

Nasjonale føringer gjennom stortingsmeldinger, veiledere og NOU beskriver utvikling og trender for landet i stort, og de gir kommunene retningslinjer for ønsket utvikling og drift. En ønsket utvikling siden Samhandlingsreformens innføring 2012 har vært gradvis overføring av oppgaver og ansvar fra spesialisthelsetjenesten til kommunen.

Stjørdal kommune er i et etablert interkommunalt samarbeid (VR Helse) for Legevakt, Distriktsmedisinsk senter (DMS), Forvaltningskontor, responscenter og samfunnsmedisinsk enhet. VR Helse er et samarbeidet mellom kommunene Tydal, Selbu, Meråker og Stjørdal. Samarbeid er i utvikling og endring, og med en pågående nasjonal kommunereform vil samarbeidsformene mellom kommunene med sikkerhet påvirkes under planperioden. Kommunen har i tillegg forpliktende samarbeidsavtaler med helseforetakene.

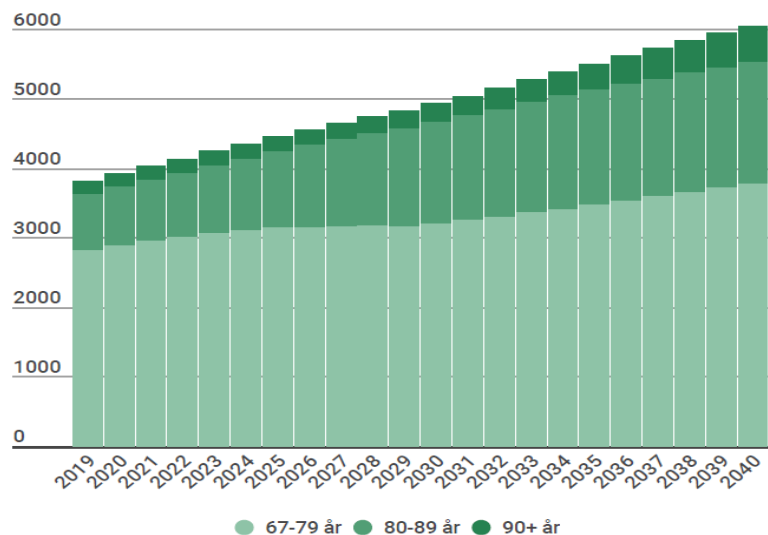
5.3.2 Utfordringer og muligheter

Utfordringer: Hovedutfordringen ligger i at vi får flere innbyggere som har behov for tjenester, samtidig som det er begrensede tilganger på ressurser, både i form av arbeidskraft og økonomi. Demografisk utvikling tilsier betydelig flere antall eldre samtidig som det er en nedgang i antall fødte barn i kommunen. Etat omsorg bruker allikevel mest ressurser i drift for tjenestemottakere under 66 år. Denne utviklingen medfører økt press, ikke bare på våre helse- og omsorgstjenester, men også de tjenestene som er knyttet til sosialtjenesteloven og tiltak innenfor NAV området. Det ser ut som det er en trend som fortsetter inn i planperioden. Under viser tabellen antall tjenestemottakere i etaten siste 4 år, etter aldersinndeling. 0 – 66 år har økt med 41 %, 67 – 79 år har økt med 42 % og eldre over 80 år er stabilt med en økning på 0,8 %.

Vekst i antall yngre tjenestemottakere er før 2010 forklart med endrede tilbud som følge av ulike helse- og sosialpolitiske reformer. Etter 2010 får kommunene fortsatt vekst i antall yngre tjenestemottakere. En forklaring er at Samhandlingsreformen ført til at kommunen har fått større ansvar innen bl.a. forebygging, rehabilitering, habilitering og psykisk helse og rus.

Flere eldre innbyggere: Prognosene for befolkningsutviklingen i kommunen viser en betydelig økt andel eldre. SSB framskrivninger en økning på hele 75 % eldre over 67 år i perioden fra 2018 til 2040. Se stolpediagram under.

En av de største utfordringene vi står overfor som følge av økt levealder og endret alderssammensetning, er at tallet på personer med demens samtidig øker nesten tilsvarende. Alzheimer Europe, en sammenslutning av ideelle organisasjoner i Europa, estimerte i 2013 antall personer med demens i Norge til 77 000 (1,56 prosent av daværende befolkning). Dersom alle de anslåtte 77 000 personer med demens i Norge ble demenssyke etter fylte 60 år, ville dette utgjøre 6,9 prosent. Pga. stadig høyere levealder er det ikke usannsynlig at antallet demente nå ligger på mellom 80 000 og 104 000 i Norge, ca. 2 % av befolkningen. For Stjørdal kommune vil det si nesten 500 personer med demens. De fleste av dem vil ha behov for ulike tjenester, enten i eget hjem eller i institusjon. De siste årene av livet med demens krever økt innsats for tilrettelegging av boforhold og omgivelser, meningsfulle dager og aktiviteter, ernæring, pleie, smertelindring og palliativ behandling. Det blir nødvendig å øke kommunens kompetanse, kapasitet og botilbud til denne spesifikke brukergruppen.

Samfunnsutviklingen tilsier at vi vil få økende utfordring med å anskaffe, utvikle og beholde nok og nødvendig kompetanse/ personell i årene som kommer. Vi antar at vi også vil ha behov for noe annerledes kompetanse – og kompetansesammensetning enn det etaten har pr. i dag. Vi merker allerede i dag at det er utfordrende å rekruttere personell ved utlysninger av ledige stillinger.

Kommunen skal sørge for at innbyggerne har tilgang på fastlege. Fastlegeordningen er under press, og rekruttering av fastleger til nye og ledige hjemler er krevende. Det er behov for særskilte rekrutteringstiltak for nye fastleger, og for å sikre forutsigbarhet for etablerte fastleger, som går av med pensjon eller av andre grunner avslutter sin praksis i kommunen. I 2019 ble det opprettet to nye fastlege-lister, og samtidig ble det innført en garanti for å dekke eventuelle tap en fastlege får, når han selger sin praksis (fastlegegaranti K – sak 109/19). Nå i mai 2020 kom det nye sentrale landsomfattende tiltak for å styrke fastlegeordningen ila 2020. Hvilke muligheter det fører med seg for fastlegene i Stjørdal kommune er for tidlig å si. Staten har en kontinuerlig oppfølging av fastlegesituasjonen.

På landsbasis er omsorgsetaten jevnt over den etaten med høyest sykefravær og mest deltid. I Stjørdal er sykefraværet i Etat Omsorg stabilt høyt, og dessverre noe stigende de siste årene, mens andelen ansatte i deltidsstillinger har sunket. Deltid og sykefravær er

gjensidig avhengige utfordringer, og det forringer kvaliteten i tjenestene. Brukere og ansatte får unødvendig mange personer å forholde seg til, og det er kostnadsdrivende. Vi ser en sakte dreining mot flere heltidsstillinger og økte stillingsandeler i etaten. Både Stjørdal kommune og Kommune-Norge for øvrig har gjennom ulike prosjekter og tiltak lyktes med å redusere sykefravær på kort sikt. Vi erfarer at det er utfordrende å finne eksempler på konkrete tiltak med langtidseffekter.

I 2019 ble kommunal plan for habilitering og rehabilitering vedtatt. Planen beskriver utfordringer på flere nivå til brukere med nedsatt funksjonsevne, blant annet at det er begrenset med mulighetene for meningsfullt og aktivt arbeid og fritid. Lav sosial deltakelse blant personer med funksjons nedsettelse kan være et uttrykk for manglende overskudd til å delta, at tilbudene ikke er tilgjengelige, manglende tilgang på transport, eller andre fysiske eller sosiale barrierer.

Etat omsorg er organisert i virksomheter og avdelinger. Kompetanse og kapasitet er fordelt og samlet etter funksjon. Vi har brukere som er i behov av både kompetanse og kapasitet på tvers av vår interne organisering. For både bruker, pårørende og internt i organisasjonen ligger det her en utfordring i å ivareta brukerens helhetlige behov. Det er utfordrende for helsepersonell og tjenester å forstå og ta hensyn til de ulike faktorenes gjensidige kompleksitet og påvirkning. Utfordrende er det også å koordinere familier med sammensatte utfordringer og som mottar tjenester fra ulike lovverk.

Muligheter: Etat omsorg ser at det er potensiale til å utvikle tjenester og arbeidsprosesser, til fordel for både kvalitetshøyning og bedre ressursutnyttelse. Arbeid må være målrettet, og ikke forårsake mer støy enn hva forventet gevinster tilsier. Det er siden 2013 arbeidet systematisk med å innføre hverdagsmestring som ideologi og tankesett. Arbeidet etter å gjøre tjenestemottakere og innbyggere autonome og selvstendige, har hatt god effekt i brukergruppen over 80 år. Etaten anser at det er stort potensiale i å innføre tilsvarende arbeidsmetodikk (fag uttrykket er “recovery”) til også yngre innbyggere. Vi må snu samfunnsutviklingen der stadig flere yngre innbyggere blir tjenestemottakere av helse og omsorgstjenester. Vi må ha forebyggende og helsefremmende tjenester som sørger for at innbyggere støttes i å bli selvstendige.

Hverdagsmestring, bruk av recovery og teknologi er metoder som alle avdelinger må ta i bruk i større grad. Etaten ser på om det er andre måter å organisere faggrupper og tjenester på, som kan støtte denne tilnærmingen bedre. Samtidig skal etaten vurdere måten hjemmebaserte tjenester organiseres på. Ressurser som kompetanse og kapasitet må være organisert slik at vi har rett kompetanse på rett sted, til riktig tid. Begrensede ressurser i form av både kapasitet og økonomi må fordeles på en mest hensiktsmessig måte. Prosjektene “en hjemmetjeneste”, “team i omsorg”, og “sykefraværs oppfølging” er allerede satt i gang med nettopp dette som mandat.

Etat omsorg må fortsatt sørge for at innbyggere som søker om omsorgstjenester får en tverrfaglig kartlegging og behovsvurdering, med hverdagsmestring og rehabilitering som tilnærming. Tildeling av tjenester baseres på tiltak på lavest mulig omsorgsnivå, og tjenester som kan utsette behov for mer omfattende helse og omsorgstjenester.

5.3.3 Fokusområder og tiltak

Etat Omsorg må utvikle sine tjenester i takt med samfunnsoppdraget, og samtidig sørge for at innbyggerne til enhver tid har et forsvarlig og kunnskapsbasert tjenestetilbud. Vi må arbeide systematisk og målrettet med drift, økonomistyring, innovasjon, digitalisering og tjenesteutvikling.

Driftsoppgaver og utviklingsarbeid må ha samme mål, retning og fokus. Når nye løsninger utvikles og tas i bruk er det avgjørende at arbeidet er forankret på alle nivå, slik at det er forståelse for hvorfor og hvordan endringer blir satt i gang for *alle* involverte.

Grunnleggende for kvalitetsforbedring og tjenesteutvikling er at kommunen har kunnskap om hvordan forbedringsarbeid bør ledes og gjennomføres. Avdeling for Service og Forbedring er opprettet for å styrke arbeidet med kvalitet og systematikk jevnt over hele etaten.

Etatens mål og tiltak

Mål og tiltak favner alle aldre, fra svangerskaps omsorg til de eldste eldre, og hele omsorgstrappen; fra tidlig og forebyggende innsats til terminal omsorg i hjem og institusjon.

1) Sosiale likheter:

Livskvalitet, god helse og tilgang på helsetjenester er uavhengig av bosted og sosial bakgrunn.

God helse er mer enn fravær av sykdom og plager. Det handler om å mestre eget liv med de muligheter og begrensninger man har. For at innbyggeren skal oppleve likeverd, mestring, og kontroll over eget liv må tjenestene være sammenhengende og koordinerte med gode overganger mellom tjenestenivåene. Samarbeidet skal være forutsigbart for alle parter, og rutiner for samarbeid skal være godt kjent for både ledere og medarbeidere.

Tiltak:

- Kommunen må utvikle nye former for bruker og pårørende involvering og engasjement fra frivillige og brukerorganisasjoner.
- Tverrfaglig behovskartlegging, og tjenestetildeling basert på "omsorgstrappa".
- Brukere har gyldige vedtak som er jevnlig evaluert og oppdatert etter behov.
- Tjenestene som tilbys er kompetente, helhetlige og likeverdige.
- Flest mulig skal over fra leid til eid bolig.

2) Mestring og selvstendighet:

Innbyggere mestrer hverdagen med å leve og bo selvstendig, uavhengig av funksjonsnivå.

De fleste innbyggerne ønsker å bo hjemme i sin egen bolig så lenge som mulig. Det er derfor viktig at kommunen fortsetter arbeidet med å ha gode hjemmebaserte tjenester, basert på mestring, trygghet og riktig hjelp til rett tid.

Tiltak:

- Universell utforming er en forutsetning for å levere gode tjenester, også i pasientens hjem, og ikke minst for at pasienten skal kunne være så selvstendig som mulig. Universell utforming i det offentlige rom er også en forutsetning for likeverdig deltagelse, uavhengig av funksjonsnivå.
- Etat Omsorg må videre utvikle, og ta i bruk, arbeids metoder som fremmer egenmestring og selvstendighet.
- "Hva er viktig for deg" og mestringstankegang er utgangspunktet for møter mellom ansatte og tjenestemottakere.
- Våre brukere skal ha en meningsfull hverdag, og utfordres med tilpasset fysisk aktivitet og mental stimuli i vår ordinære tjenesteutførelse.
- Det identifiseres et stort behov for at flere etater, nivåer og frivillige organisasjoner tar ansvar for at flere får mulighet til en aktiv og meningsfull fritid og arbeid.

3) Bærekraftig organisasjon:

Etat omsorg er en fremtidsrettet helse og omsorgstjeneste, som er innrettet etter utvikling i helse, fag, teknologi og samfunnsutvikling for øvrig.

Tiltak:

- Kommunen arbeider med en overordnet kompetanseplan som skal vurdere hvilken kompetanse etaten har behov for i årene fremover.
- Etaten ser på hvordan den er organisert og på fordeling av arbeids oppgavene; bruker etaten riktig kompetanse og person til riktig oppgave. For å vurdere status og eventuelle tiltak for det, har etaten to pågående prosjekt; «Team i omsorg» og «En hjemmetjeneste»
- Arbeide med å redusere andelen deltidsansatte.
- Stjørdal kommune har fokus både på arbeid med kulturendringer og på nyskaping på mere tekniske deler som turnus, arbeidstidsordninger og ressursutnyttelse.
- Etaten arbeider med å utvikle tverrfaglig team arbeid, nye arbeidsmetoder og kontinuerlig vurdere hva som er hensiktsmessig organisering.
- Etat omsorg arbeider bevisst for å ha god flyt mellom strategisk – taktisk og operasjonell ledelse.
- Organisasjonsoppbygging tilpasset behov og tjenesteutførelse, endring i takt med samfunnsutvikling og basert på kunnskapsbasert praksis.
- Sikre rekruttering av riktig kompetanse og tilstrekkelig kapasitet.
- Våre tjenester etterstreber å være klimanøytrale.

4) Funksjonelle omsorgsomgivelser:

Det er etablert moderne og funksjonelle omsorgsomgivelser

Tiltak:

- Stjørdal kommune må etterstrebe at offentlige rom, institusjoner og private hjem er universelt utformet og tilpasset beboers behov for å kunne leve så selvstendig som mulig, og også fremme aktivitet og deltakelse.
- Etat Omsorg skal i perioden ta i bruk et nytt Helsehus. Huset samlokaliserte mange tjenester som er organisert over flere tjenestenivå, også spesialisthelsetjenesten. Stjørdal kommune får tilgang på 32 flere korttidsplasser. Målgruppen er frem for alt brukere med behov for tettere medisinsk oppfølging, behandling og/eller rehabilitering over en kortere periode.
- Det planlegges ny institusjon for personer med kognitiv svikt på Fossli. Bygget skal erstatte dagens institusjonsplasser, og samtidig utvides kapasiteten til å ta imot 28 flere brukere. Fossli vil bli et sentrum for kompetanse og kapasitet for brukere med kognitiv svikt.
- Etat Omsorg må ha oversikt og plan for utbygging av boliger til personer med nedsatt funksjonsevne og boevne.
- Etat Omsorg må vurdere lokalisering, organisering og kapasitetsbehov for ulike dagaktivitetsplasser. Det gjelder flere brukergrupper; kognitiv svikt, rus/psykisk uhelse, og rehabilitering og habilitering.
- Stjørdal kommune må vurdere behov for boliger med nytt omsorgsnivå: leiligheter for personer som i det store er selvstendige, men som har behov større trygghet enn å bo i eget hjem; sentrumsnære boliger etter prinsippet «Omsorg +».
- Stjørdal kommune må vurdere behov for boliger etter prinsippet «hardbrukshus».
- Etaten må ha hensiktsmessige kontor og arbeidsplasser, der lokalisering og organisering tar hensyn til effektiv samhandling med bruker og på tvers av ulike avdelinger og faggrupper.
- Innbyggere i Stjørdal kommune bør få lett tilgang på varmebasseng.

5.3.4 Økonomi

Stjørdal har hatt en vekst i bruttoutgifter til pleie – og omsorgstjenestene, fra 386 mill. kr i 2015 til 443 mill. kr i 2019. Det tilsvarer en økning på 15 %. Økningen har skjedd samtidig som vi har hatt en demografisk vekst i de gruppene som oftest trenger omsorgstjenester, og vårt bruker- og pasientgrunnlag har i perioden økt med over 23 %.

Etat omsorg bygger nytt helsehus i Stjørdal sentrum, uten kommunal lånefinansiering. Vi er også godt i gang med å planlegge ny institusjon for demente på Fossli, med vedtatt egenkapital på ca. 100 mill. kr. Flere boliger for mennesker med nedsatt funksjonsevne på Lillemoen er også planlagt. Det følger med store kostnader for byggeprosjekt med slikt omfang.

KOSTRA står for Kommune – Stat- Rapportering, og gir styringsinformasjon om ressursinnsats, prioritering og måloppnåelser i kommuner, bydeler og fylkeskommuner. Resultatet av KOSTRA rapporteringen viser at Stjørdal kommune driver omsorgstjenestene svært kostnadseffektivt. Stjørdal bruker omtrent 65 millioner kroner mindre til helse og

omsorgstjenester, enn sammenlignbare kommuner. Det utfordrer Stjørdal kommune mer enn mange andre kommuner, ettersom vi allerede har tatt ut et stort potensial med å ha utviklet kostnadseffektive tjenester. Bare siste 5 årene har Stjørdal redusert kostnadene til hver hjemmeboende tjenestemottaker med 20 % (ikke tatt hensyn til pris og lønnsvekst). Beregninger fra Agenda Kaupang viser at vi i samme periode har en større økning i behov for omsorgstjenester, enn hva aktivitetsnivået har økt. Beregningene støtter opplysningene fra KOSTRA rapporteringen om at etat omsorg i Stjørdal leverer kostnadseffektive tjenester.

Helsedirektoratet gjennomfører et forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene, SIO forsøket, siden mai 2016. Stjørdal er en av fire kommuner som deltar, og det var ment begrenset til tre år. Nå er forsøket besluttet både utvidet og forlenget, slik at forsøket løper ut 2022, med totalt 12 kommuner. I forsøket prøves det ut om statlige tildelingskriterier og statlig finansiering gir økt likebehandling på tvers av kommunegrenser og riktigere behovsdekning. Stjørdal har hatt en betydelig økonomisk gevinst av å delta forsøket. Forutsetningene fra staten er at det eventuelle økonomiske overskuddet en kommune sitter igjen med ved deltagelse, er at midlene kun brukes innenfor rammene til etat omsorg.

I og med at Stjørdal deltar i SIO-prosjektet finansieres mesteparten av omsorgstjenestene av staten ut 2022. Fra og med 2023 må kommunen i sin helhet være beredd på å ta tilbake hele etat omsorgs finansiering. Utfordringen ligger i at kommunen fra da av får tilbake rammefinansiering tilsvarende omsorgsnivået fra 2015, korrigert for pris- og lønnsvekst og kun i liten grad demografi. Som vi har sett over, ligger det i denne perioden en utgiftsvekst som kommunen må håndtere.

Økonomi og kostnadsutvikling er også et sentralt utfordringsområde for tjenesteproduksjon som ikke er en del av SIO forsøket. Det er tjenester som ikke er aktivitetsfinansiert eller vedtaksfestet; som for eksempel fastlegene, svangerskapsomsorg og helsestasjon, helsefremmende – og forebyggende helsetjenester og NAV sosialhjelpsområdet (arbeid og velferd).

Korona-pandemien vi står i våren 2020 gir oss en ekstra utfordring, både ressursmessig med personell og utstyr, og økonomisk. Vi kjenner ikke til hva pandemien vil føre til av ekstra kostnader og reduserte inntekter, men begge deler blir betydelig. Så knytter det seg spenning til i hvor stor grad staten vil dekke våre utgifter, og hvor lenge pandemien og dens ettervirkninger vil følge oss.

OMSORG

Beløp i 1000 kr	2020	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020 (Ksak 4/20)	84 430	84 430	84 430	84 430	84 430
Helsehus drift				10 000	10 000
Rekrutteringstiltak fastleger	-	-	1 000	1 000	1 000
Lillemoen (bemanning Lillemoen og færre PU 5,5-3,5 mill)				2 000	2 000
Flyktningetjenesten: Boligutgifter inkl. tomgangsleie		-100	-200	-300	-300
Selbu trer ut av VR DMS, Stjørdals andel øker		1 700	1 700	1 700	1 700
Selbu og Tydal trer ut av VR Forvaltning, Stjørdals andel øker		300	300	300	300
Økte egenandeler omsorg		-200	-200	-200	-200
Bortfall delfinansiering		-115	-115	-115	-115
Demografi etter SIO (vedtak des. 2018)					
Rammefinansiering Omsorg (tidl SIO)				333 209	333 209
Implementering målbilde NAV		-1 400	-2 800	-4 200	-4 200
Vedtatt økonomiplan 2020-2023	84 430	84 615	84 115	427 824	427 824
Økte inntekter/kostnader :					
Lønnsoppgjør kap 3 og 5, helårsvirkning. Utenfor SIO	276	276	276	276	276
Økte demografikostnader/dekning underliggende drift	10 000	12 000	15 000	18 000	20 000
Økte inntekter helsehus i SIO-perioden		-3 675	-4 275	675	675
Helseplattformen		500	3 000	3 000	3 000
Fastlegegaranti	2 000	800	800	800	800
Organisatoriske endringer mellom etater	-521	550	550	550	550
Tiltakspakke, kuttforslag		-16 808	-19 276	-24 276	-24 276
Sum rammeendring strateginotat	11 755	-6 357	-3 925	-975	1 025
Nye rammer Omsorg	96 185	78 258	80 190	426 849	428 849

Kommentarer nye tiltak etat omsorg

Lønnsoppgjør kap 3 og 5 var ikke med i budsjett 2020.

10 mill. i 2020 er knyttet dekning av underliggende drift, ref. salderingssak. Opptrapping i planperioden tilskrives demografiutvikling.

Åpning av Helsehuset innebærer en netto økning av antall korttidsplasser, noe som gjennom SIO-prosjektet genererer merinntekter for etaten. Når SIO-prosjektet opphører ved inngangen til 2023 forsvinner disse merinntektene. Driftsbudsjett for Helsehuset fremlegges i egen politisk sak høsten 2020.

Innføring av Helseplattformen, ny felles pasientjournal ved sykehus og kommuner, vil medføre økte utgifter for etaten. Prosjektledelsen signaliserer usikkerhet til fremdrift og beløp, og det forventes mer treffsikre estimat til høstens budsjettarbeid.

Kommunestyret vedtok i desember 2019 en garantiordning for fastlegehjemler. Dette påfører etaten utgifter som det ikke er rom for innenfor dagens ramme. I 2020 er det forutsatt at utgiftene dekkes av salderingen, men videre er ordningen foreslått tatt bort jfr. tiltakspakken. For å kunne effektivere dette tiltaket må beløpet først innarbeides i etatens budsjett.

Interne budsjettendringer er knyttet til omorganiseringer innen integreringsområdet (flytting av enslige mindreårige til NAV) og flytting av en ansatt fra omsorg til HR og innovasjon.

Hva angår tiltakspakke/kuttforslag vises det til vedlagte oversikt «Tiltak strateginotat – økonomiplan 2021-2024».

5.4 Teknisk

5.4.1 Rammebetingelser 2021-2024

Rammebetingelsene er endret som følge av covid-19 for etat teknisk drift. Følgende områder kan særlig trekkes fram:

- Renhold
- Folkehelse
- Arrangement
- Organisering av arbeid i etaten

Andre rammebetingelser:

- Miljøpakken
- Alternativ vannforsyning
- Ny brannordning
- Kommuneplanens arealdel

5.4.2 Utfordringer og muligheter

Renhold

Korona-pandemien / Covid-19 har på en brutal måte vist at hygiene og et godt renhold er særdeles viktig for et godt fungerende samfunn. Som funksjon har renhold endelig fått sin velfortjente status som en kritisk samfunnsfunksjon. Når samfunnet etter hvert skal vende tilbake til «normalen» igjen, er det viktig å opprettholde oppmerksomheten rundt dette. Som en naturlig konsekvens bør det tas en gjennomgang av hvordan renhold blir organisert i den daglige drifta rundt omkring på kommunens bygningsmasse. Ved planleggingen av nye bygg må det forøvrig sikres at drifts- og renholdsfunksjoner alltid er viet nødvendig oppmerksomhet når rom- og funksjonsprogram blir utarbeidet.

Stjørdal brann- og redningstjeneste

Stjørdal har i mange år vært en vekstkommune og det utfordrer brannordningen som er fra 2008. På bakgrunn av ny ROS-analyse er kommunedirektøren gitt i oppgave å utarbeide forslag til ny brannordning. Dagens brannstasjon er fra 1978 og anses å være lite tidsmessig i forhold til dagens krav. På kommunens eiendom på Veisletta er det regulert et område for fremtidig brannstasjon.

Langsiktige arealavklaringer for samfunnsfunksjoner

Det er behov for arealavklaringer for lokaler for en del av etatens arealbehov. Driftsstasjonen for vannverket er i dag i leide lokaler, mens vegavdelingen har driftsstasjon på Halsøen i det gamle renseanlegget. Begge disse har tilhold i midlertidige lokaler, og som er lite tilpasset effektiv drift. Lignende problemstillinger finnes flere steder i etaten i et langsiktig perspektiv. Det er derfor et behov for å gjennomføre langsiktige arealavklaringer for samfunnsfunksjoner innen etaten, hvor man kan begynne å legge til rette for varige løsninger over lengre tid.

Frisklivsarbeidet

Frisklivsarbeidet i Stjørdal er organisert under Værnesregionen Samfunnsmedisinsk enhet, og driver forebyggende helsetjenester for en sunnere livsstil. For å etterleve

Stortingsmelding 15 «Leve hele livet» er det igangsatt et samarbeid med Hverdagsmestringsteam med tanke på å utforme fremtidens mestringstjenester for flere brukergrupper. Etterspørsel etter kompetanse innen ernæring er stor, og overstiger det som vår ernæringsfysiolog kan dekke. Det faglige grunnlaget for politisk sak høsten 2018 om økning av ernæringsfysiologstilling fra 20 til 100 % står ved lag.

Nytt oversiktsdokument over folkehelsen og påvirkningsfaktorer.

Det er klare nasjonale krav til kommunens innhenting og bruk av kunnskap om folkehelsen og faktorer i samfunnet som påvirker denne positivt eller negativt. Et oversiktsdokument er skrevet i 2015 og anerkjent politisk i 2016, og det er krav i Folkehelseloven om at en slik oversikt skal utarbeides hvert 4. år. Det skal gi bred kunnskap om påvirkning av sunnheten i befolkningen, som skal legges til grunn i all planlegging i kommunen, knyttet til tema som demografisk utvikling, arealbruk, oppvekst, helse- og omsorgstjenester, kommunalteknikk, sosial ulikhet, arbeid, næring og transport. Et godt dokument krever en bred innsats i alle etater og sektorer, for medvirkning gjennom et prosjekt som kan ledes av vår folkehelsekoordinator. Alle kommunene bør gjenoppnevne personer til en bred Folkehelsegruppe til dette arbeidet.

Miljørettet helsevern

Miljørettet helsevern har et stort oppgavespenn fra godkjenning av lokaler i barnehager og skoler, fotterapi og tatovering, til drøftinger om drikkevannsforhold, beredskapsarbeid knyttet til forurensning, arealplanlegging i sentrum og boligfelt, og tilsynsansvar for campingplasser, sykehjem, hoteller, frisører, solarier, serveringssteder og mange andre. Dagens kapasitet på området er svært liten sett i forhold til omfanget av oppgaver som skal dekke fire kommuner, og prioritering gjør at det reelle omfanget blir meget sparsomt. En økning av assisterende kommuneoverlege fra 40 til 100% og saksbehandler i miljørettet helsevern fra 60% til 100% vil avhjelpe noe av gapet mellom lovverkets forventning og kommunens håndtering.

Kommuneoverlegens ansvarsoppgaver innen smittevern, beredskapsarbeid og medisinsk faglig rådgivning vil få styrket kapasitet ved en økning av de nevnte stillingene. Det er påpekt manglende utnyttelse av denne kompetansen under tilsyn fra Fylkesmannen i flere av kommunene, og etterspørselen må nødvendigvis øke under retting av avvikene som kommer fram derfra.

Park og idrett

Oppgradering og trivselstiltak i sentrum og planlegging, skjøtsel og drift av parker og friluftsområder har vært prioriterte satsingsområder de siste årene. Denne satsingen har vært tett knyttet opp mot kommunens høye miljøambisjoner og ambisjon om å bli «Arrangementsby nr 1». Oppgavemengden for park- og idrettsavdelingen har økt betydelig i takt med denne satsingen, men avdelingen er ikke dimensjonert for økningen. Parallelt med dette arbeidet har oppfølging av Handlingsplan «Grønne prosjekt 2017-2020» pågått. Handlingsplanen er moden for revisjon. Det er fortsatt prosjekter fra planen som park- og idrettsavdelingen skal jobbe videre med. For å komme videre i dette arbeidet, og samtidig fortsette satsingen på trivselstiltak i sentrum og utvikling av kommunens friluftsområder, er det helt nødvendig å se på ressursgrunnlaget både på drifts- og investeringssiden for park- og idrettsavdelingen.

Prøveordning med gratis torg- og gateleie

Viser til vedtak i kommunestyret sak 110/19 verbalforslag III, hvor det står:

For å styrkeaktiviteten i sentrum, er det ønskelig med en prøveordning med gratis torg og gateleie i 2 år. Det vil gi oss et bilde om gratis leie hjelper på aktiviteten i sentrum. I den anledning ber kommunestyret rådmannen fremme en sak i formannskapet hvor gratis leie og utleiesystem er vurdert.

En slik ordning må presiseres at den gjelder torgplass på torget og gågata. Hvis kommunestyret ønsker å gjennomføre dette kan leieprisene for torgplass settes til kr 0,- for 2021. Om man ønsker å tilby gratis strøm presiseres dette også. Budsjettmessig ligger det en forutsetning på kr 100.000,- i inntekt for dette i budsjett for 2020. Reell inntekt i 2019 var kr. 37.000,-. En prøveordning for gratis torgplass må derfor finne budsjettmessig inndekning.

5.4.3 Fokusområder og tiltak

Generelt

Fokusområdene for etat teknisk drift i 2021 vil i stor grad være de samme som for 2020. De politiske målene som er vedtatt er de samme som tidligere år, og skal gjelde hele økonomiplanperioden. I praksis vil det da være naturlig å tenke langsiktig når det gjelder å definere strategier for å nå disse målsettingene. Etat teknisk drift vil være delaktig i mange av de konkrete prosjektene som går på å tilrettelegge for, og eventuelt gjennomføre utbyggingstiltak som direkte vil bidra til å nå de politiske målsettingene. En slik tilnærming vil ikke være tilstrekkelig for at vi lykkes med å påvirke fremtidige innbyggernes preferanser om å velge å bosette seg enten i sentrum, eller i grendesentrene. I stedet er det valgt en indirekte tilnærming, hvor vi bygger byen og tar hele kommunen i bruk ved å legge til rette for trivsel og positive opplevelser som skaper aktivitet både for innbyggere og for næringsliv. Gjennom en slik tilnærming og god tilrettelegging blir det attraktivt å bosette seg i kommunen, og sjansen for at vi når målsettingene blir større.

Organisasjonsutvikling og Vi2030

Stjørdal har i mange år vært en vekstkommune og det oppleves positivt. Samtidig stiller det store krav til organisasjonen når det gjelder planlegging og tilrettelegging for vekst og utvikling. Det å være vekstkommune bidrar også til en pressproblematikk, hvor hastigheten i tilrettelegging og etablering av nye tjenester blir utfordrende både økonomisk og kapasitetsmessig. Tilgjengelig økonomi vil alltid være en knapphetsressurs, og det er derfor ikke mulig å møte denne pressproblematikken ensidig med økonomisk vekst. Potensialet i modernisering er stort og det er viktig at denne prosessen, som allerede er startet, fortsetter i 2021. Etat teknisk drift har de senere årene arbeidet med å utvikle både organisasjonen, arbeidsprosesser og kultur gjennom å være bevisst på hva vi gjør og hvordan vi gjør det slik at vi får til mer med tilgjengelige ressurser for slik å kunne bidra til å nå målet om å ha orden i økonomien. Fra 2020 er det vedtatt å se på organisering av tjenestene for hele kommunen gjennom prosjektet Vi2030, og arbeidet som allerede er gjort i etaten vil videreføres i dette prosjektet.

Kjøretøy og materiell for Stjørdal brann- og redningstjeneste

Stjørdal er i vekst og omfanget av både utrykninger og forebyggende arbeid for å unngå utilsiktede hendelser har økt i takt med økende folketall og aktivitet. Som et resultat av denne utviklingen kommer også økt slitasje på materiell og kjøretøyer. Beredskapen til brann- og redningstjenesten er summen av mannskapene, deres kompetanse og treningsstandard i tillegg til standarden på materiellet. Opprettholdelse av kjøretøy- og materiellstandard er både kostnadskrevende og tidkrevende, og må derfor planlegges godt. Kjøretøy og materiell er godt vedlikeholdt, men det er essensielt for beredskapen at utskiftingsplanen som er utarbeidet for kjøretøyer og materiell følges for å unngå materiellsvikt og brekkasje.

Forebygging og tilsyn

Statistisk sett vil andelen av eldre personer som flytter inn i leiligheter i sentrum være relativt stor, og dermed øker også andelen av det som er definert som risikoutsatte grupper. Brannvesenet ønsker å kunne møte disse utfordringene med å styrke det forebyggende arbeidet inn mot disse gruppene. Denne situasjonen kombinert med lovpålagt krav om feiing og tilsyn i hytter og fritidsboliger, vil kreve en økt ressursinnsats.

Brann- og redningstjeneste i fremtiden:

Ny ROS-analyse og Dimensjoneringsforskrift sannsynliggjør behovet for heltids kaserneing av beredskapsstyrke i Stjørdal kommune. Stjørdal Brannstasjon er bygget i 1978 og anses å være lite tidsmessig i forhold til dagens krav. Hvis det ikke planlegges med ny brannstasjon og det forutsettes at eksisterende brannstasjon skal oppgraderes/vedlikeholdes og fortsatt brukes i et lengre perspektiv enn 2025, vil det komme større ombyggings- og vedlikeholdsbehov som er estimert til 30 – 35 mill. kr på et minimumsnivå.

Fremtidens vannforsyning

Grunnarbeidet for bygging av nytt vannbehandlingsanlegg på Hjelset er godt i gang, og nytt anlegg forventes ferdigstilt klart til igangsetting høsten 2021. Kommunestyret vedtok i møte 22.11.18, sak 99/18, en rapport om videre arbeid med fremtidens vannforsyning for Stjørdal kommune. I løpet av 2020 vil det i samsvar med vedtaket bli oppstart av nærmere utredninger rundt alternativ vannforsyning, og arbeidet vil bli vesentlig i 2021.

Miljøpakken

Kommunen har fått bevilget 2.5 millioner kroner fra miljøpakken til bruk i 2020. Viktige punkter som kommunen har ansvar for her er planlegging av flere sykkelstier i sentrum, opphøyde gangstier i sentrum, planlegging av mer sykkelparkering, sykkelstier Ole Vigs gate og gjennomføring mindre trafikktekniske tiltak i sentrumsområdet. Planleggingsoppgavene kan utløse midler til gjennomføring i 2021 og fremover.

Miljøpakkens budsjett for 2021 tar i tillegg sikte på finansiering av planlegging omtalt i handlingsprogrammet for miljøpakken 21-24. Viktige punkter som kommunen har delansvar for her er reguleringsplanlegging for knutepunktet, planlegging av tiltak i hovednett sykkel på E6 sør og nord for sentrum, samt øst for E14 følges opp jamfør handlingsprogrammet til miljøpakken.

Arrangementsbyen Stjørdal

Som et ledd i å bygge en by i sentrum, og ta hele kommunen i bruk, vil videre utvikling av «Arrangementsbyen Stjørdal» fortsatt være viktig. Handlingsplanen for arrangementsbyen Stjørdal beskriver hvilke innsatsområder det skal legges vekt på. Arrangement setter Stjørdal på kartet, det bidrar til trivsel og engasjement for innbyggerne, samtidig gir det positive ringvirkninger for næringslivet i kommunen. En ytterligere satsing på arrangementsbyen Stjørdal vil gjøre kommunen bedre kjent, øke verdiskapningen og gi økt bolyst og trivsel.

Kommuneplanens arealdel

Arbeidet med kommuneplanens arealdel har startet opp i 2020 og prioriteres. Langsiktige arealbehov til kommunale formål og for langsiktig nærings og bosettingsutvikling skal avklares for neste 12-årsperiode.

Tiltak

- Fortsette arbeidet med å utvikle etaten i tråd med Vi2030
- Ny brannordning
- Styrke forebygging og tilsyn
- Mulighetsstudie om ny brannstasjon
- Økning ernæringsfysiologstilling fra 20 til 100%
- Økning stilling assisterende kommuneoverlege fra 40 til 100%
- Økning stilling innen miljørettet helsevern fra 60% til 100%
- Prioritere og tilpasse aktivitetsnivå på park og idrett i forhold til tilgjengelig økonomi
- Opprettholde et trygt og godt nivå på renhold i kommunale formålsbygg

5.4.4 Økonomi

TEKNISK DRIFT

Beløp i 1000 kr	2020	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020 (Ksak 4/20)	96 575	96 575	96 575	96 575	96 575
Kommunale veger utfordringer vedlikehold		100	300	500	500
Handlingsplan grønt, K.sak 17/17 - 23.03.2017		50	50	150	150
Økning utleieinntakt idrettsanlegg - Fotballhall		-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Økning utleieinntakt idrettsanlegg - Basishall		-1 300	-1 300	-1 300	-1 300
Driftskostnader Fotballhall		300	300	300	300
Driftskostnader Basishall		300	300	300	300
Driftsinnsparing bilpool		-50	-50	-50	-50
Utleie Frigårdsvegen 95		-100	-100	-100	-100
Effekt nedleggelse Husbymarka b-hage		-225	-225	-225	-225
Økning Renhold		100	100	100	100
Økte VAR inntekter		-4 000	-4 700	-4 700	-4 700
Helsehus FDV og renhold foreløpig				1 500	1 500
Økning vedlikehold bygg		50	50	50	50
Kuttforslag 2020: Avvikle leieavtale Kjøpmannsgt 13		-710	-710	-710	-710
Kuttforslag 2020: Redusere kjøp av konsulenttjenester regulering		-390	-390	-390	-390
Vedtatt økonomiplan 2020-2023	96 575	89 400	88 900	90 700	90 700
Økte inntekter/kostnader:					
Lønnsoppgjør kap 3 og 5, helårsvirkning 2019	1 415	1 415	1 415	1 415	1 415
Organisatoriske endringer	700	700	700	700	700
FDV kostnader økt areal Hegra barneskole		200	200	200	200
FDV kostnader Helsehus		5 500	5 500	4 000	4 000
Snøbrøytingsavtaler prisøkning		1 800	1 800	1 800	1 800
Basis og flerbrukshall forsinket		2 000	1 000		
Klimatiltak		500	1 000	1 000	1 000
Økte stillinger Samfunnsmedisinsk enhet		750	750	750	750
Skolebruksplan (tverretattlig) lagt på finansområdet					
Tiltakspakke - kuttforslag		-3 144	-4 644	-4 644	-4 644
Sum rammeendring Strateginotat	2 115	9 721	7 721	5 221	5 221
Nye rammer teknisk drift	98 690	99 121	96 621	95 921	95 921

Kommentarer nye tiltak

Lønnsoppgjør kap 3 og 5 var ikke med i budsjett 2020. Det samme gjelder organisatorisk endring mellom HR og innovasjon og eiendom.

Det er lagt inn økte fdv kostnader pga. økt areal Hegra barneskole og for Helsehuset.

Avtaler med eksterne for vintervedlikehold har en prisøkning som må kompenseres i ramme. Basis og flerbrukshall er flyttet i investeringsplanen og forventet netto inntekt i driftsbudsjettet må derfor kompenseres inntil dette er realisert.

Det legges inn midler til Klimatiltak jfr kapittel 4.

VR Samfunnsmedisinsk enhet har for lite ressurser jfr pkt 2.6 og det legges inn en økning med 20 % ernæringsfysiolog, 60 % ass. Kommuneoverlege og 40 % miljørettet helsevern for å styrke dette området. Det er Stjørdal's andel av denne økningen som er lagt inn.

I forhold til tiltakspakke kuttforslag så vises det til vedlagte oversikt «Tiltak strateginotat – økonomiplan 2021-2024».

5.5 Etat kultur

5.5.1 Rammebetingelser

- Kulturlova. Lov om offentlege styresmakters ansvar for kulturverksemd.
- Kulturmelding St. 8 (2018-2019) Kulturens kraft – kulturpolitikk for framtida
- Lokale føringer og rammer: Kommunedelplan kultur fra 2008. Kulturplakaten fra Kulturorg 2015.
- Vedtatte politiske hovedmål for kommunen (jfr punkt 2.2)
- Covid-19 konsekvenser for kulturfeltet. Kraftig reduksjon av inntekter for kulturproduksjonsenheten i Kimen grunnet begrensede publikums kapasitet i forbindelse med covid-19 restriksjoner. Vil kunne vedvare utover i 2021.

5.5.2 Utfordringer og muligheter

Kulturadministrasjon

Frivilligheten

Frivilligheten står sterkt i Stjørdal, organisert gjennom rundt 400 lag og foreninger. Innenfor idrett, omsorg og kultur representerer frivilligheten engasjement og motivasjon til å skape aktivitet og trivsel i nærmiljø over hele kommunen. Det er nye tider - dugnadsånden er på retur i samsvar med individualiseringen av samfunnet. De fleste opplever i dag at det er vanskelig å rekruttere tillitsvalgte til lag og foreninger. Ofte er det mye arbeid som krever spesialkompetanse, opplæring og som innebærer stort personlig ansvar. Etat kultur i samarbeid med Musikkrådet, Idrettsrådet og Friluftsrådet, er i gang med å utvikle nye samarbeidsformer knyttet til tilskudd og støtteordninger til lag og foreninger. Og da med større fokus på faglig veiledning og utveksling av kompetanse. Dette uten at det skal rokke ved frivillighetens grunnprinsipper: Engasjement og uavhengighet. Det vil bli viktig fremover å ta vare på og utvikle frivilligheten og det den representerer som ressurs i kommunen.

Kunst i offentlig rom

Det kan være kunstopplevelser som skaper en pause i hverdagen, vekker nye tanker, som etablerer diskusjon og dialog. Stjørdal kommunes vedtatte plan for kunst i det offentlige rom KORIS, må følges opp med styrking av organisasjonens kunstfaglige kompetanse. Dette for at KORIS skal utvikle seg og være en viktig brikke i framtidig steds- og byutvikling i Stjørdal. Herunder organisering av et Ole Vig år i forbindelse med 200 årsdagen for Ole Vigs fødsel i 2024.

Idrett og fysisk aktivitet

Gjennom målrettede tildelinger av spillemidler, drifts- og prosjektstøttemidler bidrar kommunen til motivasjon og tilrettelegging av nye idrettsaktiviteter og til ferdigstilling av mange idrettsanlegg. Stjørdal med sin beliggenhet og godt utbygde idrettsanlegg, har en økende etterspørsel etter å arrangere idrettsarrangement på regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Dette krever oppdaterte anlegg og god lokal samhandling på arrangørsiden. Idrett og fysisk aktivitet skaper glede og god helse, og styrker felleskap og samhold. I de siste årene ser en økning av egenorganisert aktiviteter blant ungdom.

Kommunen skal være aktiv medspiller med idrettslag og foreninger for å tilrettelegge arenaer og anlegg for alle typer idrett og samtidig åpne for bruk av kommunens friluftsområder til fysisk aktivitet som gir gevinster i det forebyggende arbeidet med god folkehelse.

Bibliotek

Biblioteket skal være et moderne bibliotek med mange funksjoner og med et bredt medietilbud tilpasset etterspørsel og samfunnsutviklingen. Newton-rommet skal være en aktiv arena for elever i hele regionen. Stjørdal bibliotek har etter 5 års drift i Kimen kulturhus etablert seg som et attraktivt kulturtilbud med 600.000 besøk årlig. Spesielt interessant er det å merke seg at barnehager og skoler er storforbrukere av biblioteket på dagtid. Biblioteket har også vist seg som en attraktiv møte- og arrangementsarena.

Dette krever en tilpasning av bibliotekets tilbud. I 2019 ble mediebudsjettet styrket betydelig for så å bli kraftig redusert i 2020. I 2021 må mediebudsjettet igjen økes til 2019-nivå.

Ikke minst er det utfordringer knyttet til økte egenandeler på digitale tjenester og utlån av e-bøker. I Stjørdal har utlånet av e-bøker hatt en svært positiv vekst som også medfører økt økonomisk belastning da det faktureres pr. utlån.

I økonomiplanen ligger det inne en reduisering av stillinger på biblioteket. Dette vil medføre kortere åpningstid og et dårligere tilbud til skoler og institusjoner.

Skranken på biblioteket er ikke funksjonell og medfører også en helserisiko for ansatte. Dette er fastslått gjennom flere vernerunder og arbeidsplassundersøkelser. Den bør derfor byttes ut i flere frittstående, dynamiske moduler.

Stjørdal biblioteks biblioteksystem vil sannsynligvis fases ut de nærmeste årene og vil ikke bli utviklet fra 2021. Derfor må vi, i samarbeid med flere bibliotek i Trøndelag, konvertere til et annet biblioteksystem. Dette vil kreve en investering og sannsynligvis en høyere årlig kostnad. Dette gjelder også da alle skolebibliotek i Stjørdal kommune.

Kulturskole

Den nye rammeplanen i kulturskolen «Mangfold og fordypning» er politisk vedtatt i kommunestyret. Det arbeides nå aktivt med å utarbeide og implementere lokale fagplaner tilpasset den nye rammeplanen. Rammeplanen gir kulturskolen et tydeligere mandat og befester kulturskolens posisjon som viktig kompetansesenter i kommunen.

Kulturskolen har et naturlig frafall av elever hvert år, men man frykter nå at frafallet muligens blir forsterket på grunn av økningene av elevavgiften i løpet av 2020-21 og den digitale undervisningen i vårsemesteret grunnet covid-19.

I Stjørdal kommune er det i dag 5 skolekorps. Ingen av korpsene er store og flere sliter med å holde det musikalske nivået oppe. Kulturskolen ønsker å ta grep for å få korpsene opp å gå igjen. Det trengs gode og forpliktende samarbeid mellom korps, kulturskole og grunnskolene. Kulturskolen ønsker midler for å styrke denne aktiviteten og for å holde opp de gode tradisjonene for korpsmusikk i kommunen. Om det ikke settes inn tiltak nå, kan

mange av korpsene bli lagt ned. En styrking av skolekorpsene vil på sikt også styrke voksenkorpsene.

I dag har kulturskolen ventelister, særlig innenfor fagene dans og drama. I de to fagene har man utvidet tilbudet ved å øke gruppestørrelsene, men for store grupper kan igjen gå utover den faglige kvaliteten. Alternativet er å ansette flere lærere.

Den voksende interessen for kulturskolens kvaliteter innenfor dans og drama gir blant annet utfordringer i forhold til arealer i Kimen og sentrum. Det har kommet muligheter for å flytte drama/teater undervisningen inn i gamle kinoen, noe som vil lette på situasjonen, men gir samtidig noen økonomiske utfordringer.

Kulturproduksjon

Kimen kulturhus skal ha en regional funksjon med et bredt kulturtilbud basert på god drift og god kompetanse, men skal også være en viktig motor for stedsutviklingen i Stjørdal. Enhet kulturproduksjon har ansvaret for utleie, booking, produksjon, markedsføring, billettsalg og programmering av aktivitetene i Kimen kulturhus og kommunens bruk av Hell Amfi.

Covid-19 situasjonen har satt kulturproduksjon enheten i en utfordrende stilling med begrensede muligheter for å kunne arrangere offentlige arrangement med flere enn 200 publikummere. For å utligne tap av inntekter i Kimens to konsertsaler i forbindelse covid-19, har man sett på muligheter for å tilby streamede live konserter samtidig med et begrenset publikum i konsertsalene. Og da en live streaming med betalt billett. Her vil det også kunne by seg muligheter for å kunne hente inn private sponsorer og samarbeidspartnere for å finansiere produksjonskostnader i forbindelse med sendingene. Live streaming krever innkjøp av flerkamera produksjonsutstyr, opplæring og innføring av nye rutiner ved arrangement i forhold til billettsalg og markedsføring.

I tillegg drifter enhet kulturproduksjon Carbon fritidsklubb. I takt med urbaniseringen av bysentrum må kommunen gjennom Carbon fritidsklubb, Ung kultur og Ungdom som ressurs, ha sterkt fokus på kultur som en verdi i seg selv og som ungdomsforebyggende tiltak. Ut fra de gode resultatene man kan vise til fra Ungdom som ressurs og de positive resultatene i evalueringsrapportene, ber man nå om at stillingsressurser gjøres permanent i Carbon fra 2021.

Etter 5 års bruk av Kimen vil behovet for vedlikehold og fornyelse av inventar og tekniske installasjoner i Kimen være økende de neste årene, det bør tydeliggjøres i fremtidige budsjett.

Etat kultur ønsker å utvikle Gamlekinoen i Rådhuset som et tilrettelagt prøve- og øvingslokale både for profesjonelle og amatører.

5.5.3 Fokusområder og tiltak

Arrangementsbyen Stjørdal

I arbeidet med å utvikle en handlingsplan for arrangementby1.no har det kommet frem et klart behov for å støtte arrangement i kommunen økonomisk med en form for offentlig

støtte. I de siste årene har det blitt nærmest rutine at kommunen har, etter søknad fra arrangører, støttet større og landsdekkende kultur- og idrettsarrangement. I de fleste tilfellene er dette finansiert gjennom formannskapetets disposisjonspost. Enhver av disse søknadene krever opprettelse av politisk sak og er tidkrevende og omfattende både for administrasjonen og politikerne. Etat kultur ser nå etter muligheter for å forenkle denne typen prosesser. Samtidig bør det ses på mulighetene for å opprette et eget kommunalt arrangementsfond rettet mot større arrangement i Kimenparken. Begge tiltakene for å stimulere til mere aktivitet, effektivisere søknadsprosesser og gi en rettferdig behandling på faglig og økonomisk grunnlag.

Ekstra vakthold i Kimen

Med Kimen som et åpent og tilgjengelig kulturhus for alle, får man også hele spekteret av ungdomsproblematikk i sentrum av Stjørdal innenfor dørene. Det har resultert i at det i perioder har vært nødvendig med ekstra vekttertjenester i Kimen utover budsjetttrammen, dette for å sikre gode opplevelser for publikum og et trygt arbeidsmiljø for de ansatte. Behovet for vekttertjenester har vedvart det siste året i tråd med utfordringene i visse ungdomsgrupper i sentrum. Det er innarbeidet gode samarbeidsrutiner med Ungdomskontakten, politi, og skolene i nærområdet. Men vakthold i Kimen bør styrkes i budsjettet både som forebyggende tiltak mot ungdomsmiljøet, men også for å trygge arbeidsmiljøet.

Bergkunstreisen i Trøndelag

Etter skrinlegging av planen om å bygge et museum på Leirfall, ønsker Stiklestad Nasjonale Kultursenter (SNK) og Stjørdal kommune å skape et museum og kompetansesenter for bergkunst ved SNKs lokalavdeling i Stjørdal: Stjørdal museum Værnes. Trøndelag fylkeskommune vurderer at oppbyggingen av Bergkunstreisen i Trøndelag og et museum og kompetansesenter for bergkunst i Stjørdal vil kunne utfylle hverandre. Sammen kan de gi publikum kunnskap og opplevelser som kan løfte bergkunsten fra å være spredte sekundæratraksjoner i en region, til at det å oppleve bergkunsten i Trøndelag kan bli en primæratraksjon som forteller en viktig del av regionens historie. Et museum og kompetansesenter for bergkunst i Stjørdal vil kunne tilby bergkunstformidling hele året gjennom en basisutstilling på Værnes, vandreutstillinger i regionen og guideopplæring som sikrer kvaliteten på formidlingen på lokalitetene rundt omkring i regionen. Eiendomsbesitteren Stjørdal kommune og driftsorganisasjonen SNK må komme fram til en hensiktsmessig eierskapsform for prosjektet det blir å etablere bergkunstsenter ved Værnes.

Konkrete tiltak

- Realisering av Bergkunstsenter ved Stjørdal museum Værnes
- Vakthold i Kimen styrkes
- Permanent stillingshjemmel for Ungdom som Ressurs
- Kunstfaglig konsulentstilling 50%
- Bibliotekets mediebudsjett økes til 2019 nivå
- Ombygging/justering av skranken i biblioteket
- Midler til styrking av korpsmiljøet i Stjørdal gjennom kulturskolen
- Opprettelse av et arrangementsfond
- Kimens vedlikeholdsbudsjett styrkes

5.5.4 Økonomi

KULTUR

Beløp i 1000 kr	2020	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020 (Ksak 4/20)	47 453	47 453	47 453	47 453	47 453
Bergkunstsenter		250	500	500	500
Avvikle leiekontrakt med Lokstallen		-80	-80	-80	-80
Ungdom som ressurs		-500	-500	-500	-500
Byfest/ansattfest		400	400	400	400
Prismatrise kulturproduksjon		-150	-300	-300	-300
Kuttforslag 2020: Nedbemanning bibliotek		-300	-520	-520	-520
Kulturskole: Utsatt endring elevavgift til skoleår 20/21 (ksak 4/20)		-250	-250	-250	-250
Vedtatt økonomiplan 2020-2023	47 453	46 823	46 703	46 703	46 703
Økte inntekter/kostnader :					
Lønnsoppgjør kap 3 og 5 2019, helårsvirkning	192	192	192	192	192
Selbuskogen skisenter - økt driftstilskudd		100	100	100	100
Prismatrise kulturproduksjon		100			
Utsatt økning elevavgift kulturskolen til skoleår 2021/22		250			
Tiltakspakke - kuttforslag		-1 050	-1 250	-1 250	-1 250
Sum rammeendring strateginotat	192	-408	-958	-958	-958
Nye rammer kultur	47 645	46 415	45 745	45 745	45 745

Kommentar nye tiltak kultur

Helårsvirkning etter lønnsoppgjør i 2019 for kap 3 og 5 er lagt inn.

Selbuskogen skisenter har søkt om økt driftstilskudd. Det er lagt inn økning på 50.000 kr i 2020 i salderingssaken og forslag om ytterligere økning på kr 50.000 fra 2021. Henviser til salderingssaken for utfyllende informasjon. På grunn av korona ser ikke kulturproduksjon muligheter for å nå kravet om å nå hele inntjening på endringer i prismatrisen i 2021. Det er stor mulighet for at det først er fra høsten 2021 det blir normale oppsetninger. Utsatt økning av elevavgift i kulturskolen henger også sammen med korona. Det er vedtatt at dette skal utsettes, og det er først fra skoleår 2021/22 endringen utover deflator blir lagt inn. I forhold til tiltakspakke kuttforslag så vises det til vedlagte oversikt «Tiltak strateginotat – økonomiplan 2021-2024».

5.6 Øvrige rammeområder, økonomi

Kirker og øvrige

Beløp i 1000 kr	2020	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020 (Ksak 4/20)	15 918	15 918	15 918	15 918	15 918
Vedtatt økonomiplan 2020-2023	15 918	15 918	15 918	15 918	15 918

Økte kostnader/inntekter:

Sum rammeendring i Kommunedirektørens forslag	-	-	-	-	-
Nye rammer Kirker og øvrige	15 918	15 918	15 918	15 918	15 918

Politiske organ

Beløp i 1000 kr	2020	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett 2020 (Ksak 4/20)	10 860	10 860	10 860	10 860	10 860
Valgkostnader		1 020	-	1 020	-
Vedtatt økonomiplan 2020-2023	10 860	11 880	10 860	11 880	10 860

Nye tiltak

Lønnsoppgjør godtgjøringer (2019)

Sum rammeendring i Kommunedirektørens forslag	-	-	-	-	-
Nye rammer Politiske organ	10 860	11 880	10 860	11 880	10 860

Det er ikke lagt inn endringer i forhold til vedtatte rammer. Imidlertid er det lagt inn kostnader til stortingsvalg i 2021 og kommunestyre- og fylkesstyrevalg i 2023.